

REVIJA*

KATOLIŠKE AKCIJE

1942-XXI

9-10

VSEBINA

	Stran
Profesor Ernest Tomec in nadnarava — <i>Dr. Karel Truhlar</i>	155
Pet vrabcev za dva novčiča — <i>Jos. Šimenc</i>	169
Pravilnost naše Katoliške akcije — <i>Janez Kraljič</i>	175

Revija Katoliške akcije bo izhajala vsak drugi mesec.

Naročnina letno 40— lir, za dijake 20— lir.

Za uredništvo in izdajatelja odgovarja *dr. Janez Kraljič*, Vodnikov trg 4, Ljubljana.

Uprava: Ljubljana, Kopitarjeva ulica 2 (*Ničman*).

Račun pri Poštni hranilnici, podružnici v Ljubljani, številka 13.367.

Tiska Ljudska tiskarna v Ljubljani (predstavniki *Jože Kramarič*).

PROFESOR ERNEST TOMEC IN NADNARAVA

Dr. Karel Truhlar

Profesorju Ernestu Tomcu so večkrat očitali, da se v svojem delu za Katoliško akcijo poslužuje le bolj naravnih sredstev, na nadnaravne sile pa da pozablja. Pričujoča razprava ima namen pokazati, da prof. Tomec na nadnaravne sile ni pozabljal, ampak da je v svojem pojmovanju nadnarave naravnost svetel vzor ne le laikom, temveč tudi duhovnikom.

I.

Cilj KA je nadnaraven.

Cilj KA, pravi prof. Tomec v osnutku svoje ideologije, je pokristjanjenje sveta.¹

Ta cilj je bistveno nadnaraven.² Gre za ustvarjanje »novega človeka«, kakor govori sv. Pavel, za ustvarjanje človeka, ki živi nadnaravno življenje.³ Novi človek je »drugi Kristus«. ⁴ »Spreminjamo se torej v druge Kristuse: ne živi, misli, dela več stari človek sebičnež, ampak našega duha in srce oživlja Jezus sam, njegov duh in njegovo srce; tako moremo govoriti, kakor piše sv. Pavel: 'Živim, pa ne jaz, ampak v meni živi Kristus' (Gal 2, 20).«⁵

Ko začne človek nadnaravno živeti, se izvrši v njem velika sprememba. Nadnaravno življenje je novost, ki je narava sama ne more proizvesti.⁶ »Nadnaravno delo dela Bog, človek je samo orodje.«⁷ Dvig v nadnaravno življenje je »najgloblja prenovitev, ki je sploh mogoča: od nadnaravne smrti v nadnaravno življenje.«⁸ Kar se pri prenovitvi v novega človeka na zunaj pokaže, to je »nekaj neskončno majhnega«

¹ Zapiski (= Z) VIII 6, 11.

² Z VIII 52, 26.

³ Z VIII 14.

⁴ Z VIII 25.

⁵ Z VIII 56.

⁶ Z VIII 14.

⁷ Z VIII 88.

⁸ Z VIII 14.

v primeri s silno nevidno spremembo, ki se je v resnici izvršila.⁹ Kako mogočne učinke ima torej za cilj delo KA!

Prof. Tomec pa ni imel kot cilj KA pred očmi le kako povprečno stopnjo nadnaravnega življenja, ampak visoko razvito nadnaravno življenje. Ko se vprašuje, kaj hoče KA, kaže na zgled Belgijcev in citira Cardijna: »V žosizmu se dosežejo glede nadnaravnega življenja taki uspehi, kakor jih sicer dosegajo samo redovi.« »Življenje zarotencev je po KA tako izpremenjeno in moralno dvignjeno, da je učinek v mnogih primerih kakor samo še učinek redovnega noviciata.«¹⁰

Čeprav je delo KA bistveno usmerjeno na nadnaravno življenje, zviša v zvezi z nadnaravno preroditvijo tudi naravno življenje: »Z nadnaravno preroditvijo so zvezane tudi naravne psihološko-socialne izpremembe... Gratia perficit naturam.«¹¹ »Kristus nas je prišel odrešiti 'nadnaravnega' zla, v drugi vrsti ali posredno pa je prinesel rešitev mnovega drugega zla: socialnega zla v suženjstvu, telesnega zla boleznih in bede, duševnega zla, nevednosti... (Tako predstavlja tudi vsak član KA) po svojem bistvu reševalca najprej od 'nadnaravnega' zla, v zvezi s tem pa tudi od mnovega naravnega zla.«¹² »KA je bistveno nadnaravna, pa tudi materialno rešuje.«¹³

Tako prenovitev pa poskuša KA ustvarjati ne le v kakem pojedincu, ampak v masah,¹⁴ v vsem človeštvu. Gre za »velikanske duhovne prevrate v svetu.«¹⁵ »KA hoče izzvati katoliško poplavo, poplavo čez ves svet.«¹⁶ Njeni cilji so »velikanski.«¹⁷

Toda zaradi tega ti cilji niso nedosegljivi. Pokristjanjenje mas, pravi prof. Tomec, se zdi na prvi pogled nemogoča stvar. Že enega samega je tako težko sprebrniti, kaj šele sto milijonov. »Tako delo zahteva nadčloveške moči. Toda mi imamo na razpolago take moči, nadnaravne sile, »milost.«¹⁸ Cerkev svoje notrnje moči nikoli ne more zgubiti.¹⁹ Bog nam daje svojo božjo moč v pomoč.²⁰ Pomoč milosti je »mogočna« pomoč.²¹ En sam svetnik dosega lahko »velikanske učinke.«²²

V obstoj in v moč nadnaravnih sil je treba verovati: »Krščanski idealizem veruje v duhovnost... (Njegov) prvi znak je vera v resničnost duhovnih sil, v njih lepoto in moč... Ima neko veselje nad nadnaravnim, nad vsem duhovnim...«²³ Sv. pismo samo, pravi profesor Tomec, nas bodri k zaupanju v moč nadnaravnega. Kristus uči: »Kdor v me veruje, bo dela, ki jih jaz izvršujem, tudi sam izvrševal; in še večja ko ta bo izvrševal...« (Jan 14, 12). »Mislil je večja spreobrnenja,« pravi prof. Tomec. Potem spomni še na drugo mesto: »Kdor koli poreče tej gori: 'Dvigni se in se vrzi v morje', in ne bo v srcu dvomil, ampak veroval, da se bo zgodilo, kar pravi, se mu bo zgodilo« (Mr 11, 23).²⁴ Za ostvarjanje »velikanskega« nadnaravnega cilja KA imamo na razpolago moči, ki dvigajo in premikajo gore!

⁹ Z VIII 66.

¹⁰ Z VIII 21.

¹¹ Z VIII 14.

¹² Z VIII 24.

¹³ Z VIII 26.

¹⁴ Z VIII 14.

¹⁵ Z VIII 21.

¹⁶ Z VIII 7.

¹⁷ Z VIII 1.

¹⁸ Z VIII 6, 7.

¹⁹ Z VIII 5.

²⁰ Z VIII 7.

²¹ Z VIII 85.

²² Z VIII 98.

²³ Z VIII 76, 77.

²⁴ Z VIII 92.

II.

Na ta nadnaravni cilj KA je treba vedno gledati.

K prvemu načelu za organizacijo KA, ki zahteva »močno nadnaravno naravno vsega dela«, dostavlja prof. Tomec: »Važno je, da neprestano gledamo na cilj.«²⁵ »Cilji nam morajo v temi našega časa svetiti in v mrazu sovražne noči močno goreti. Vedno znova se zmisli na cilje, je akciji tako potrebno kot telesnemu življenju dihanje.«²⁶ »Zato se trudimo, zopet in zopet prebirajmo, kar zadeva naše cilje.«²⁷

»Bistven znak naše aktivnosti je, da je bistveno nadnaravno usmerjena. Če tega stalno ne poudarjamo, se lahko zgodi, da pozabimo in da postane naša aktivnost morda zgolj kulturna, literarna, ali podobno, nič več pa nadnaravna. Na višje cilje se namreč v praksi lahko pozabi, ker se z istim delom obenem dosega tudi nižji učinki. Dejanje, ki je namerjeno na nadnaraven cilj, ima poleg nadnaravnega učinka še celo vrsto naravnih... Ti nižji učinki so vidnejši in otipljivejši, zato se umu bolj vsiljujejo in morejo torej višje cilje izpodriniti. Nižji cilji utegnejo postati edini cilji... Zelo je vedno potrebno, zlasti pa še v začetku, poudariti to nadnaravno usmerjenost.«²⁸

»Tudi pri organizatoričnem delu je treba veliko gledati na te nadnaravne cilje. Čisto jasno je to pri organizaciji z nadnaravnim ciljem. Ta organizacija ne živi, če tega nima.«²⁹

Dve »nevarnosti, da pozabimo na nadnaravnost«, prof. Tomec še posebe navaja, uspehe v organizaciji in prezaposlenost: »Obenem z nadnaravnimi pa delamo tudi z naravnimi sredstvi. Istočasno ko molimo, moramo na vso moč vršiti akcijo v organizaciji. Nikoli pa nas ne sme uspeh v organizaciji očarati, da bi pozabili, da je bistveno središče sil v nadnaravni plati. Druga nevarnost je, da nas prezaposlenost odvrne od nadnaravnega... Bolje je, da se razbremenimo, kakor da bi nadnaravno zanemarjali.«³⁰ »Veliki naravni učinki KA nas ne smejo motiti, da bi pozabili na nadnaravne učinke. Poudarjali smo jih zato, da odvrnemo učinek reakcionarstva, in pa zato, ker so nam ti sadovi bolj vidni, ker ti učinki kažejo vzrok bolj vidno kakor najvažnejši učinki, ki so nevidni (milost). Naravni učinki so v primeri z nadnaravnimi nekaj neskončno majhnega.«³¹ »Življenje skupin KA uspeva tem gotoveje in tem rodovitneje, čim globlje in širje se uveljavi nadnaravno mišljenje.«³²

V profesorju Tomcu samem je bilo nadnaravno mišljenje »globoko« in »široko« uveljavljeno že od vsega početka preroditvenega dela. V zapiskih, v katerih oriše položaj slovenskega katoliškega dijaštva okrog l. 1930 in naznači rešitev iz njega, pravi: »Razvoj zadnjih let (po razpustu Orla) je jasno pokazal, da brez izrazito nadnaravne note, smeri za naprej ne moremo dobiti izhodi iz zagate,

²⁵ Z VIII 81.

²⁶ Z VIII 1.

²⁷ Z VIII 1.

²⁸ Z VIII 50.

²⁹ Z VIII 58.

³⁰ Z VIII 92.

³¹ Z VIII 66.

³² Z VIII 93.

v katero je naša mladina zašla.«³³ »Katolicizem je bistveno nadnaraven pojav. Zato v boju z nasprotniki mora propadati, ako se iz katerih koli vzrokov začne več ali manj omejevati na naravna sredstva.«³⁴ In malo dalje v istih zapiskih: »Uporabljal nadnaravna sredstva, ker izpreobrnitve vrši Bog, ne pa ti, ti si samo orodje. Katolicizem je bistveno nadnaraven pojav in zato ne more zmagovati, ako se poslužuje samo naravnih sredstev; v tem primeru mora podleči.«³⁵ Ko našteva stvari, ki dajejo akciji moč, našteje na prvem mestu »moč nadnaravnega: milosti, molitve, Evharistije«; šele potem sledijo »moč ideje«, »moč organizacije«, »moč discipline«, »moč vodstva«, »moč edinosti« itd.³⁶

Tudi pozneje je profesor vedno gledal nadnaravno. V osnutku ideologije pravi: »Pri KA, kjer gre za nadnaravne učinke, je evidentno, da so nadnaravna sredstva nujno potrebna.«³⁷ In drugod: »Nadnaraven cilj zahteva nadnaravna sredstva.«³⁸

Jasno je imel pred očmi besede sv. pisma: »Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo, kateri jo zidajo« (Ps 126, 1),³⁹ in one druge besede: »Brez mene ne morete nič storiti« (Jan 15, 5).⁴⁰ Vedel je, da je celo pri naravnem delu potrebno človeku sodelovanje Boga, kaj šele pri nadnaravnem: »Teologija uči, da zidar ne zida sam, ampak Bog s človekom sodeluje. Še prav posebno se mora to reči o... delu, ki je po svojem bistvu nadnaravno... Torej praktično ne bomo prezirali naravnih sposobnosti in pomočkov; toda v najsrednejši liniji morajo ostati sredstva nadnarave, bodisi ko iščemo novih članov, bodisi da ustanavljamo nove odseke, bodisi da gre za življenje v odsekih, bodisi da gre za izbiro voditeljev (vojev...).«⁴¹ »Naravna sredstva se v KA skrbno izkoriščajo. Najboljše metode, najboljše organizacije so pa popolnoma brez učinka, če niso združene z močno nadnaravno dejavnostjo. Brez mene ne morete nič storiti. Od tod absolutna nujnost molitve in žrtve v delu KA.«⁴²

To pojmovanje nadnarave pa pri prof. Tomcu ni ostajalo v nekih splošnejših oblikah le v teoriji, temveč je prehajalo v čisto konkretnih oblikah tudi v prakso. Lep zgled za to nam nudi n. pr. mesec akcije (MA), ki pomeni čas ojačenega dela v organizaciji. Najprej oriše profesor namen MA, potem govori o nadnaravnih sredstvih zanj in nato o naravnih sredstvih. O nadnaravnih sredstvih govori takole:

»I. Načelno.

1. KA ima nadnaraven cilj in zato tudi MA: brez nadnaravnih sredstev tega cilja ni mogoče doseči.
2. Tudi za naš MA kakor sploh za vse naše delo velja: »Brez mene ne morete nič storiti« (Jan 15, 5) in »Ako Gospod ne zida hiše, zastonj se trudijo, kateri jo zidajo« (Ps 126, 1).

³³ Z I 15.

³⁴ Z I 15.

³⁵ Z I 18.

³⁶ Z I 14.

³⁷ Z VIII 92.

³⁸ Z VI 3.

³⁹ Z VII 2, VIII 93.

⁴⁰ Z VII 2, VIII 37.

⁴¹ Z VIII 93.

⁴² Z II 19.

3. Ker je torej naše delo prvenstveno nadnaravno, zato so nadnaravna sredstva naša prvenstvena sredstva in tudi med vsemi drugimi sredstvi najbolj odlična in najbolj učinkovita.
4. Za MA so nekatera teh sredstev obvezna, druga priporočena.

II. Obvezna nadnaravna sredstva.

1. Uvodna skupna sv. maša za uspeh MA... Obhajilo se priporoča.
2. Zahvalna skupna sv. maša...
3. Kratka zasebna molitev mladca za namen MA, vpletena v jutranjo ali večerno molitev, n. pr. desetka rožnega venca.
4. Zasebni duhovni darovi mladcev in kandidatov...
5. Pritegnitev nečlanov k nadnaravni pomoči za MA...

III. Priporočena nadnaravna sredstva.

1. Skupni glavni namen pri petkovem obhajilu in nedeljskem sv. obhajilu: uspeh MA.
2. Druga tedenska skupna sv. maša podjate: ...
  - b) daruje naj se za namene MA,
  - c) sv. maša naj bo za vse mladce iste podjate skupna,
  - č) če pa stanujejo predaleč narazen, naj hodita vsaj po dva skupaj: »Kjer sta zbrana v mojem imenu dva ali trije, tam sem jaz sredi med njimi.«
  - d) Mladcem se priporoča, da pogosto pristopajo k sv. obhajilu.
3. Zbirke za sv. maše. Kjer morejo, naj mladci jate ali podjate zberejo za sv. maše za uspeh MA...
4. Kratka skupna molitev podjate v kaki kapelici ali manj obiskani cerkvi, n. pr. opoldne iz šole grede, po dogovoru.
5. Molitve ali evharistične tridnevnice in podobno (zasebno ali skupno).⁴³

Potem izpelje profesor posamezne točke še bolj v podrobno. Za duhovne darove daje tele primere: »abstinenca od alkohola, od gledališča, od kina, kakšno uro ali pol ure več študija na dan, ves mesec ne bom določenega tovariša zbadal, obiski Najsvetejšega, določeno število obhajil v tednu, male uslužnosti tovarišem itd.«... Za pritegnitev nečlanov k nadnaravni pomoči daje med drugimi sledeča navodila: »... Mladec prosi zasebno n. pr.:

- a) starše, sestre, brate, tete, druge sorodnike,
- b) spovednike in druge duhovnike, ki jih mladec osebno pozna,
- c) bogoslovce, kongreganiste, prijatelje...,
- č) sploh naj se pridobi čim več dijakov, da darujejo nedeljsko šolsko obhajilo za namen KA,
- d) nadalje bolničke, reveže, ki se jim kaj da, da molijo in svoje trpljenje darujejo za mladce ali za KA...

⁴³ Z VII 2.

Odbor more naprositi:

- a) višje osebe,
- b) člane vodstva,
- c) redovne družine, kongregacije kot celote...⁴⁴

Kako močno je znal profesor Tomec akcijo nadnaravno podpreti!

Ker je tako globoko razumel pomen nadnarave, je tudi jasno gledal v nenadomestljivost dela duhovnikov, ki lahko tako polno posredujejo nadnaravno moč: »Duhovnikovo delo je nenadomestljivo, in to še v globljem smislu kot laikovo.«⁴⁵

III.

K nadnaravnemu cilju KA je treba vse usmerjati.

K nadnaravnemu cilju KA, pravi prof. Tomec, je treba vse usmerjati; vse, »vse delo in življenje«,⁴⁶ »vse življenje, individualno in socialno.«⁴⁷

»Nadnaravno je treba usmerjati: študij (šolski in izvenšolski), čtivo in učenje, igro, šport, izlete, zabavo, produktivno delo: literarno, znanstveno... Sv. Pavel pravi: »Ako jeste ali pijete...!«⁴⁸ »Nadnaravno je treba usmerjati: duševno in ročno delo..., življenje čutov in nagonov, tudi najnižjih..., družinsko življenje..., državno življenje, gospodarstvo..., politično življenje..., umetnost..., film..., trpljenje: to še posebno.«⁴⁹

Ob posameznih izmed naštetih strani življenja se profesor dalje pomudi. Naj navedem le nekaj misli: Veda bi morala biti veda, ki moli, in gospodarstvo gospodarstvo, ki moli. Namen gospodarstva ni dobiček, ampak služba drugim, in to zaradi Boga. »Tisti, ki delajo filme, morajo vse ponadnaraviti. Ne bodo prikazovali zgolj nadnaravnih predmetov, pač pa bodo tudi naravne predmete nadnaravno usmerili.«⁵⁰ Tudi politika se mora »ponadnaravljati«: »Saj sv. pismo pravi: »Kraljevo srce leži v božji volji. Obrne ga kakor hoče. Zakaj torej ne bi mi kraljevega srca obračali?« Sv. pismo piše to zato, da bi ljudje molili za voditelja.«⁵¹ Novemu katoliškemu literatu bo milost pomagala izrabljati vsako priložnost; vodila ga bo k ljudem, ob katerih bo rastle; dvigala ga bo nad oni latentni ali očitni strah pred nasprotniki, ki produkcijo mori; dajala mu bo več gotovosti, notrnjega miru, več harmonije, notrnje enotnosti in zato več koncentracije; pomagalo mu bo novo katoliško okolje, ki ga bo povsod in vedno dvigalo; slednjič si bo novi katoliški literat mnogo uspeha, razvoja, tvornosti tudi izmolil.⁵²

Ob mislih na ponadnaravljanje vsega življenja je stal pred očmi idealnega profesorja srednji vek s harmonično, v Boga usmerjeno kulturo: »Pravijo, da bo prišel nov sijajen srednji vek. Kdaj bo to?

⁴⁴ Z VII 8.

⁴⁵ Z VIII 20.

⁴⁶ Z VIII 52.

⁴⁷ Z VIII 53.

⁴⁸ Z VIII 52, 53.

⁴⁹ Z VIII 53.

⁵⁰ Z VIII 53.

⁵¹ Z VIII 59.

⁵² Z VIII 63.

Morda čez 300 let, morda prihodnje stoletje, morda še prej. Srednji vek je spontano zrasel, sedaj pa hočemo isto doseči zavedno in načrtno. Zato lahko dirigiramo tempo... Sedaj gre to počasi, lahko da bo šlo hitreje. Vse je odvisno od molitve in žrtve.«⁵³

K nadnaravnemu cilju KA je treba torej vse usmerjati; in sicer trajno. »Ker je človekova volja menljiva, je potrebno, da svoje nadnaravne namene pogosto izrečemo in obnavljamo. Sicer bi se utegnili zgoditi, da bi dejanje, ki smo ga z Bogom začeli, nadaljevali pod vplivom radovednosti, čutnosti ali samoljubnosti... Tako bi dejanje izgubilo del svoje vrednosti... Kadar odpelje ladja iz Evrope in obrne svoj kljun proti New-Yorku, ni dovolj, če (jo naravnamo le enkrat in potem pustimo). Kajti plima in oseka, vetrovi in morski tokovi spravljajo ladjo neprestano s prave poti; zato jo morajo s krmilom neprenehoma v pravo smer naravnovati. Tako je tudi z našo voljo. Ni dovolj, če jo samo enkrat naravnamo na Boga ali samo enkrat vsak dan. Človeške strasti in zunanji vplivi bi jo hitro spravili iz prave smeri. Zato je potrebno, da svojo voljo večkrat in s posebnimi dejanji naravnamo k Bogu in k ljubezni... Potem bodo naši nameni trajno ostali nadnaravni...«⁵⁴

Kjer življenja ne usmerjajo v nadnaravni cilj, kjer nadnaravni cilji zamirajo, tam zamira tudi kultura.⁵⁵ »Nadnaravno življenje kulture jači, propad nadnaravnega življenja pa kulturo končno uniči.«⁵⁶ »Čim bolj bomo hierarhijo vrednot spoštovali in nadnaravnim ciljem dajali zakonito prednost pred kulturnimi, tem varneje bodo tudi ti zadnji zagotovljeni po tisti besedi: 'Iščite najprej božjega kraljestva in vse drugo vam bo navrženo'.«⁵⁷

IV.

Za ostvarjanje nadnaravnega cilja KA je potrebno intenzivno duhovno življenje.

Kdor hoče vse svoje delo in življenje usmerjati k nadnaravnemu cilju, vse ponadnaravljati, mora gojiti v lastni notrnosti intenzivno duhovno življenje. Čim intenzivneje je duhovno življenje, tem višja je stopnja nadnaravnega življenja v notrnosti, tem bolj ponadnaravljeno je delo, ki iz take notrnosti izhaja. Čim intenzivneje je v članu KA duhovno življenje, tem bolj odgovarja njegovo delo visokemu nadnaravnemu cilju KA, tem močnejše ga ostvarja.

Prof. Tomec se je pomena intenzivnega duhovnega življenja za člane KA od vsega začetka dobro zavedal in je čudovito jasno poznal tudi sredstva zanj.

S v. maša.

Sredstvo mu je bilo najprej sv. maša. Ko poroča o knjigi Belgijca p. Arenta o šolanju voditeljev strokovnih organizacij, omenja, kako p. Arent »živo svetuje« za duhovno izboljšanje tudi vsakdanjo udeležbo pri sv. maši, in dostavlja: »Pri mladcih bomo to akcijo

⁵³ Z VIII 66.

⁵⁴ Z VIII 57.

⁵⁵ Z VIII 50.

⁵⁶ Z VIII 62.

⁵⁷ Z VIII 51.

avedli za počitnice.«⁵⁸ Na tečajih in taborenjih je bila sv. maša vsak dan. Kandidata so povabili, naj se udeleži sv. maše vsak dan. Videli smo tudi že, kako je profesor s sv. mašo podprl mesec akcije: na začetku in koncu tega meseca stoji skupna sv. maša, spremljajo ga podjatne sv. maše.⁵⁹

S v. z a k r a m e n t i.

Drugo sredstvo so prof. Tomcu sveti zakramenti.

V osnutku ideologije se ustavlja dalje časa ob sv. birmi, ki podeljuje »posebno milost moči ali srčnosti, da junaško očitno izpovedujemo svojo vero proti vsem sovražnikom«, da premagamo strah pred ljudmi, ki ne gre vojakom, vitezom Kristusovim. »Krščanska srčnost je pripravljenost, sprejeti za načela tudi smrt ali rane (ne samo telesne, ampak tudi duševne).«⁶⁰

Ustavlja se dalje tudi ob Evharistiji. Evharistija je »vir edinosti, moči, rasti«⁶¹ in »aktivnosti.«⁶² Po njej, pravi prof. Tomec, se spreminjajo najprej naše misli in sodbe: ne cenimo več po načelih sveta, temveč si prisvajamo misli in sodbe Jezusove, ki je večna in nezmotljiva Modrost. Dalje se spreminja naše hotenje: lastni volji, ki je pogostokrat nagnjena k slabemu, se odpovedujemo in izpolnjujemo Jezusovo, ki je volja Sinu božjega in tako vedno prava in sveta. Slednjič pa odlaga po Evharistiji tudi naše srce svoja sebična in čutna nagnjenja, da tako ljubi le Boga in bližnjega zaradi Boga. Spreminjamo se v druge Kristuse.⁶³ »Sadovi evharističnega življenja segajo v vse druge panoge življenja. Sežejo neverjetno daleč, tudi v stvari, ki same na sebi nimajo neposredne zveze z Evharistijo. Razvijajo se tudi naravne sposobnosti, kjer ne bi pričakovali.«⁶⁴ — K prejemanju sv. obhajila je treba vneto navajati. Saj je udeležba pri sv. obhajilu »tesno zvezana z deležnostjo na božjem življenju.«⁶⁵ — Evharistija tudi pomaga prenašati žrtve, ki jih zahteva akcija.⁶⁶

Rad je priporočal tudi pogostno sv. spoved, o kateri pravi, da »ni mnogo tako dobrih in koristnih pomočkov« za duhovno življenje. Svoje dobro pusti v človeku, tudi če gre od nje kdaj nerazpoložen.⁶⁷

M o l i t e v.

Tretje sredstvo za nadnaravni dvig lastne notrnosti in nadnaravni dvig drugih je molitev. Na več mestih omenja profesor Tomec svetopisemsko mesto o molitvi Mojzesovi: Izraelci se bojujejo z Amalečani. Na hribu moli Mojzes z dvignjenimi rokami. Dokler so roke dvignjene, Izraelci zmagujejo, ko začno roke omahovati, Izraelci zgubljajo. »Ta zgodba,« pravi prof. Tomec, »nam kaže, da je božja pomoč tako velika, kakor je močna molitev. Če človek v molitvi omaguje, se božja pomoč manjša. Če eden omaguje, mu morajo drugi pomagati... Za KA, ki ima nadnaraven cilj, je nadnaravna pomoč tem

⁵⁸ Z VIII 86.

⁵⁹ Z VIII 2.

⁶⁰ Z VIII 55.

⁶¹ Z VI 3.

⁶² Obljuba t. 12.

⁶³ Z VIII 55, 56.

⁶⁴ Z II 19.

⁶⁵ Z IV 6.

⁶⁶ Z II 7.

⁶⁷ Pismo dijaku, 26. dec. 1930.

potrebnejša.«⁶⁸ In drugod pravijo zapiski ob isti zgodbi: »Kakor je v bitki z Amalečani vojska storila svoje in Mojzes svoje, pa je Bog jasno dokazal, da je odločilni vpliv vendarle v molitvi, tako in še bolj velja to za KA. Tudi tu morajo člani KA porabiti vsa naravna sredstva...; toda če bo molitev ob tem težkem bojnem delu ponehala ali vsaj pešala, bodo ponehali ali pešali tudi uspehi. Je pa velika nevarnost, da bomo ob hrupu vsakdanjega dela na tiho molitev pozabili. — Ko je kardinal Lavigerie videl, kako ves trud njegovih misijonarjev ne kaže nobenega vidnega uspeha, je poklical novo četo na pomoč. Poklical je karmeličanke, ki naj bi v njegovi misijonski pokrajini ustanovile svojo hišo, se vanjo zaprle, ne imele nobenega stika z domačimi, pa za misijonsko delo molile. Misijonarji prosijo nas velikokrat za denarno, pa tudi za molitveno pomoč. Zdi se nam, da slednje ni tako realno. Če se pa ne bomo zavedali, da je molitvena pomoč — kot za misijonstvo, tudi za KA — veliko bolj realna (kot denarna pomoč), potem uspehov ne bo. Če se bomo pa tega zavedali, bomo dosegli neverjetne uspehe.«⁶⁹

»Vsako dejanje KA, bodisi majhno ali veliko, naj molitev pripravlja, spremlja, zapečati.«⁷⁰ »Nikdar ne pozabi postaviti v načrt (za kako akcijo) molitev, zasebno in zlasti skupno.«⁷¹ »Mlavec često moli za kandidate... Mlavec vedno moli pred jedjo in po jedi, tudi kadar je v družbi ali javni kuhinji... Brez molitve ni uspeha pri naši akciji.«⁷²

»Da pa človek ne pozabi moliti in darovati za KA, je potrebna organizacija. Molitveno pripravo, spremljavo in zapečatenje vsakega dela je nemogoče izpeljati drugače kakor v organizaciji.«⁷³ Očitek, da se s tem najsvetejše stvari mehanizirajo, profesorja Tomca ni motil. Vedel je, da je to le »pametno urejena in skrbna zagotovitev«⁷⁴ nadnaravne moči.

Odpoved.

Dalje je sredstvo za nadnaravni dvig lastne notrnosti in za nadnaravni dvig drugih odpoved. »Značaj se ne da preurediti brez velikega samopremagovanja, torej ne brez odpovedi.«⁷⁵ »Odpoved ima prvenstveno vlogo pri vsaki nravni obnovi. Ona šele pokaže, koliko je vredna naša volja, naša molitev, da, celo naše delo. Kadar se začne govoriti o nravni prenovitvi, je potrebna najprej pokora. Tako je Janez Krstnik, ko je nastopil, najprej zaklical: Pokora! Ko je Kristus nastopil, je najprej rekel: Pokora! in Pij XI. isto. Marija je rekla Bernardki: Pokora, pokora, pokora!«⁷⁶

»Zakaj je islam tako trd za evangelij? Ker muslimani gledajo toliko mlačnost kristjanov. Vidiijo, da so kristjani, pa ne živijo po svoji krščanski veri in je ne spoštujejo. Vse drugače pa je, če vidiijo pred sabo molitev in pokoro, kot so jo videli pri saharskem puščavniku

⁶⁸ Z VIII 93; prim. Z VI 3.

⁶⁹ Z II 20.

⁷⁰ Z VIII 93; isto v Z IV 10 in

Z VI 3.

⁷¹ Z IV 10.

⁷² Z II 7.

⁷³ Z VIII 93.

⁷⁴ Z VIII 93.

⁷⁵ Z VIII 15.

⁷⁶ Z VIII 15.

Foucauldu. To je za nas jasno znamenje: delo, molitev, zlasti pa pokora, pa pridejo uspehi.«⁷⁷ »V žrtvah je skrivnost uspeha.«⁷⁸

»V Vatikanu pravijo, da je uživanjaželjnost največji sovražnik katolicizma. Ta nam prizadeva največ izgub, ta najbolj ovira naše napredovanje, ta nam slabi moč prav od znotraj. Zato je jasno, da je rešitev katolicizma prav v smislu za odpoved. In prav tako je jasno, da brez resne odpovedi ni resne KA. KA naj torej veliko zahteva, drugače svojih nalog ne bo izvršila in svojih ciljev ne dosegla.«⁷⁹

Mladčevska pot je pot odpovedi.⁸⁰ »Mladec rad žrtvuje za svojo organizacijo. Žrtve, ki jih organizacija nalaga, mladec ne sprejme kot breme, ampak rad, saj ve, da so za uspeh akcije potrebne. Kjer mu je spočetka težko, se potruži, da se bo vmislil v lepoto žrtve. Nekaj žrtev bo pa vedno težkih, a ravno v teh se najbolj preizkusi resnična ljubezen za stvar... — Katere žrtve so potrebne, določa potreba akcije. KA hoče razkristjanjene mase zopet pokristjaniti. Te mase so se razkristjanile veliko zaradi uživanjaželjnosti. Torej se ne morejo zopet pokristjaniti brez žrtve in odpovedi... V čemer so se mase vdale uživanju, v tem se izbira odpoved.«⁸¹

»Trpljenje je neizogibno. To je velik zakon življenja. Toda vprašanje je v tem, kako se ti s trpljenjem znajdeš. — Je trpljenje, ki se mu ne boš mogel izogniti, je trpljenje, ki se mu moreš izogniti, pa se mu ne smeš, in je zopet trpljenje, ki ga prostovoljno nase vzameš. Vse troje pa lahko dragoceno izrabiš. Prostovoljna žrtev je sama na sebi najlepša in najdragocenejša. Pri trpljenju, ki je neizogibno, imaš... še vedno možnost, da se voljno vdaš in tako trpljenje, ki si ga nisi sam naložil, prostovoljno sprejmeš za lep in visok namen. — Vse take žrtve imajo za KA izreden pomen. So primeri, kjer molitev sama ne pomaga, če ni združena z žrtvami ali, kakor Kristus pravi, s postom: Ta vrsta duhov se ne da drugače izgnati kakor z molitvijo in postom. In KA ima dovolj boja s hudobnimi duhovi, ko gre za reševanje razkristjanjenih.«⁸²

»Če pravimo, da lahko spremeniš neprostovoljno trpljenje v dragoceno prostovoljno žrtev, nikar ne misli, da mora biti to trpljenje tisto, kar s to besedo navadno mislimo, namreč hudo trpljenje. Pod to besedo mislimo sploh vsake vrste neprijetnosti, tudi male žalosti, blamaže, zadrege, zbadanja, ki jih moraš slišati, če v šoli dobiš zaslužen slab red, če je juha preslana, če te glava boli, če te zob boli, če te doma malo okregajo, če se tovariš nate zadere, če se ti telovadna vaja, ki si se mislil z njo postaviti, ponesreči, itd., itd.«⁸³

Odpovedujmo se »tudi v takih stvareh, ki so še dovoljene. Sv. Avguštín pravi: Kdor si ne zna odreči dovoljenega (seveda ne vsega!), si kmalu ne bo znal odreči nedovoljenega.«⁸⁴ Posebno moramo gojiti tenkočutnost »za tiste majhne stvari, ki imajo velike učinke na druge, ki so torej same na sebi brez pomena, v učinkih na druge pa silno važne. Ne odloča samo vprašanje, ali je to greh oziroma ali je slabo,

⁷⁷ Z VIII 16.

⁷⁸ Z II 24.

⁷⁹ Z VIII 16.

⁸⁰ Z VIII 16.

⁸¹ Z II 24.

⁸² Z II 23.

⁸³ Z II 23.

⁸⁴ Z VIII 70.

ampak tudi, ali je to dobro. V organizacijskem življenju je silno nevarno stališče člana, ki pravi pri takih malenkostih: »Saj to še mali greh ni!«⁸⁵ Za primer: »Res je to, da ples vsem ne škodi. KA pa ne misli samo na onega, ki mu ples ne škodi, tudi ne samo nase, ampak na tiste mnoge, ki jim ples hudo škodi. Zato pravi mladeč: jaz se bom odpovedal, da dam zgled in oporo onim, ki jim škodi, in jim pomagam.«⁸⁶

»Vse te odpovedi pa ne pomenijo zmanjšanja sreče, ampak bodo prejele bogato plačilo... Odpoved izžareva srečo na vse strani. Nihče ne more drugih osrečevati brez odpovedi, a kdor druge v resnici osrečuje, tudi sebi pripravlja srečo.«⁸⁷

»Idealen človek ne teka za profiti, ampak ima misel na žrtve: z veseljem in neprisiljeno. Tudi razume, da žrtev ni izguba. Idealist ve, da svobodna odločitev vedno nekaj zavrže. In idealist pri svobodni odločitvi zavrže tisto, kar je manj vredno: materialno korist proti duhovni. Idealist ve, da za malo materialno ceno dobi veliko duhovno vrednoto.«⁸⁸

Duhovne vaje in duhovne obnove.

Nadaljnje sredstvo za intenzivno duhovno življenje so duhovne vaje in obnove.⁸⁹

Že v osnutkih iz l. 1932 zahteva za oboje »resno in sistematično akcijo.«⁹⁰ Duhovne vaje in obnove so daljna priprava »za odgovorno in zapleteno delo osvajanja okolja.«⁹¹ Spadajo med »izredno močna vzgojna sredstva«⁹² in so obvezne.⁹³

O namenu duhovnih vaj govore zapiski takole: »KA je ustanovljena zato, da se zopet pokristjanijo odpadle mase, torej, da se prerodijo v nove ljudi. Najprej se morajo preroditi katoličani sami v boljše in bolj aktivne bojevnike. In sicer se mora v človeku izvršiti najprej prerod mišljenja, da mu potem sledi prerod življenja. Najprej mora človek spremeniti svoje misli o časnem in večnem, da potem prav naravna časno na večno. Za ta namen je posebna metoda, zgrajena zlasti z delom sv. Ignacija, po izjavah strokovnjakov enega največjih praktičnih psihologov sploh — zaprte duhovne vaje, velika psihološka mojstrovina... Psihologija uči, kakšno moč dobi človekova volja iz globokega premišljevanja ciljev in nalog. Schiller pravi: »Človek raste s svojimi višjimi cilji! In duhovne vaje obstoje v bistvu vprav v tem, da človek natančno premisli svoje glavne cilje, potem si pa tudi začrta zanesljivo pot do njih in napravi odločilne sklepe za daljši čas.« Obenem pa tvorijo duhovne vaje »nekak letni pregled človekovega notranjega gospodarjenja, podobno, kakor vsak dober gospodar, trgovec, podjetnik... vsako leto napravi letni obračun in ugotovi, ali je napredoval, ali nazadoval.«⁹⁴

⁸⁵ Z VIII 69, 70.

⁸⁶ Z VIII 17.

⁸⁷ Z VIII 17.

⁸⁸ Z VIII 77.

⁸⁹ Z VIII 94.

⁹⁰ Z I 5.

⁹¹ Z III 1.

⁹² Z IV 3.

⁹³ Z II 3.

⁹⁴ Z II 21.

Duhovne vaje so »zakladnica navdušenja za vse leto«. ⁹⁵ V njih se akumulator polni s silo, ki mora po duhovnih vajah v motor, da giblje. ⁹⁶ Akcija za duhovne vaje naj se prične že tri mesece pred pričetkom. ⁹⁷ Udeležbo je treba skrbno pripraviti, saj pomeni »udeležba pri duhovnih vajah deležnost v nadnaravnem življenju milosti«. ⁹⁸

Da se učinek duhovnih vaj med letom čim bolj ohrani, so potrebne duhovne obnove (rekolekcije). ⁹⁹ So »za mladčevsko organizacijo tako važne, da se neopravičen izostanek kaznuje z izključitvijo«. ¹⁰⁰

Meditacija.

Dalje navaja prof. Tomec kot sredstvo za duhovno življenje meditacijo. V zapiskih, v katerih oriše rešitev iz položaja katoliškega dijaštva okrog l. 1930, našteje med raznimi strokovnimi izpiti za člane tudi izpit iz nauka o meditaciji. ¹⁰¹ Jasno je gledal, kako mora človek, če hoče svoje življenje in delo prav usmerjati, vedno znova, vsak dan razmišljati o večnih resnicah. To so smernice, »ki jih moramo neprestano v sebi obnavljati, da si načrpamo novih moči... To so resnice, ki so nam vsak čas potrebne, kakor je zrak vsak čas potreben našemu telesu. Vedno le zrak, zrak, in nikoli ga z ničemer ne moreš nadomestiti. Morda je beseda vsakdanja, resnica, ki je v njej, pa ni«. ¹⁰² V osnutku ideologije prinaša med drugimi nasveti p. Arenta tudi nasvet za vsakdanje premišljevanje. ¹⁰³

Duhovno branje.

Nadaljnje sredstvo je duhovno branje. Nekemu srednješolcu je pisal, kako »zelo važno« je nekaj duhovnega branja vsak dan. In potem pravi: »Premišljuječe samovzgojno čtivo Ti bodi prvo čtivo pred vsakim drugim, kajti vsako drugo Te raztresa in indisponira za premišljevanje.« ¹⁰⁴ Na program jatnega sestanka je vstavil tudi duhovno branje z razlago: »Razlaga k duhovnemu branju bodi kratka in jedrnata in naj jasno označi uporabo čitanega mesta na življenje in delo mladcev in KA sploh.« ¹⁰⁵

Izpraševanje vesti.

Kot nujno sredstvo za »izboljšanje življenja« navaja prof. Tomec tudi izpraševanje vesti. ¹⁰⁶ V osnutku ideologije pravi, da se mora človek vseskozi pregledovati, kaj je v njem še nekrščanskega. ¹⁰⁷

Prav tam poroča, kako že omenjeni p. Arent živo svetuje tudi »partikularno izpraševanje vesti«. »Če se hoče kdo poboljšati, je napačno, če se hoče rešiti vseh napak in napakic naenkrat, ker ga napake premagajo. Tako izboljšavanje je vražja skušnjava. Najprej mora odpraviti tisto napako, ki je najhujša, ali tisto, ki je zaradi družbe

⁹⁵ Z IV 9.

⁹⁶ Pismo dijaku, 24. avg. 1932.

⁹⁷ Z IV 9.

⁹⁸ Z IV 6.

⁹⁹ Z II 21.

¹⁰⁰ Z II 3.

¹⁰¹ Z I 4.

¹⁰² Pismo dijaku, 23. dec. 1930.

¹⁰³ Z VIII 85.

¹⁰⁴ Pismo, 22. jun. 1931.

¹⁰⁵ Z III 3.

¹⁰⁶ Z IV 16.

¹⁰⁷ Z VIII 69.

ne sme imeti. Nato si pa vsak dan dvakrat izpraša vest... glede te napake ter stanje beleži na poseben list. Pri večjih napakah, kot n. pr. lenoba, jeza, se napaka razdeli: n. pr. lenoba samo v šoli, jeza samo pri enem človeku. Ko to doseže, gre dalje.«¹⁰⁸

Duhovni voditelj.

Nadaljnje sredstvo za duhovno življenje je duhovni voditelj.¹⁰⁹ »Vsakemu mladcu se priporoča, da si izbere stalnega duhovnega voditelja, ki mladca vodi in podpira v nadnaravni rasti.«¹¹⁰ Duhovnega voditelja »smo pri mladcih v začetku zelo poudarjali, sedaj bomo pa morali spet bolj... Krščanski psihiater Allers poudarja, da vsak človek potrebuje za svoje duhovno življenje voditelja, ker sam sebi ni nikdar pravičen sodnik.«¹¹¹

Kontrola.

Važno sredstvo za duhovno življenje je bila prof. Tomcu tudi kontrola. Zamislil je za člane kontrolni list »Teden duhovnega življenja«, ki naj ga vsakdo vzame »v roke trikrat na dan: 1. ob jutranjem sklepu, 2. pri opoldanskem spraševanju, 3. zvečer«. Kontrolirajo se sledeče stvari:

1. Jutranja molitev.
2. Molitev »O presladko Sree«.
3. Sv. maša.
4. Sv. obhajilo.
5. En del rožnega venca.
6. Splošno izpraševanje vesti: po katekizmu.
7. Splošno izpraševanje vesti: stanovsko.
8. Splošno izpraševanje vesti: o KA.
9. Posebno izpraševanje vesti: jutranji sklep.
10. Posebno izpraševanje vesti: opoldne.
11. Posebno izpraševanje vesti: zvečer.
12. Spoved vsaj 14 dnevna.
15. Mladčevska molitev.
14. Ali sem se naučil za šolo?
15. Nalašč za vajo vsaj eno majhno samopremagovanje.
16. Nalašč za vajo vsaj eno majhno uslužno dejanje.
17. Obisk Najsvetejšega.
18. Večerna molitev.

Čeprav je profesor pri »Tednu duhovnega življenja« pozabil na meditacijo in duhovno branje, ki ju sicer priporoča, kaže kontrolni list vendar dosti jasno profesorjevo skrb za intenzivno duhovno življenje v članih KA.

Verska izobrazba.

Sredstvo za dvig lastne notrnjosti in dvig drugih je bila profesorju Tomcu tudi verska izobrazba.

¹⁰⁸ Z VIII 85, 86.

¹⁰⁹ Z VIII 94.

¹¹⁰ Z II 22.

¹¹¹ Z VIII 86.

Solski verouk, pravi profesor, uči mladca verskih resnic, ki so najpotrebnejše znanje za človekovo časno in večno življenje, in morajo biti obenem teološka podlaga za akcijsko delo. »KA posebno zahteva dober študij verouka. Je to najvažnejši... predmet na gimnaziji.«¹¹² Uči se ga mladec »zase, ker ve, da je to zanj, za časno in večno življenje najpotrebnejše znanje, za druge«, za akcijo, ker »dobi v verouku potrebno teološko podlago za akcijsko delo.«¹¹³ Zato se mladec uči verouka »dvakrat pridno«;¹¹⁴ znati ga mora »vsaj za prav dobro«.¹¹⁵

»Drugje«, pravi profesor, »imajo vpeljan dvoletni študij teologije za laike... Gotovo se spleča eno leto študija navreči za duhovno rast. Tudi pri nas bomo morali na to misliti.«¹¹⁶

V verskem znanju daje še posebno mesto ascetiki. V zapiskih iz l. 1932 našteje med strokovnimi izpiti za člane tudi izpit iz ascetike.¹¹⁷ V prvih časih je bilo res na programu vsakega jatnega sestanka tudi branje in razlaga Rodriguezeve Ascetike »Vaja v krščanski popolnosti«.

»Čim višja in večja je tvoja svetna izobrazba, tem večja mora biti tvoja verska.«¹¹⁸

Posebno od voditeljev pri mladcih se zahteva »temeljito versko znanje.«¹¹⁹

To so sredstva, ki bodo članom KA omogočila intenzivno duhovno življenje, ki jim bodo pomagala, da bodo stalno v milosti božji in da bo nadnaravno življenje v njih neprestano rastlo, kot to profesor Tomec od člana KA zahteva: »Mladec... skrbi, da je stalno v milosti božji. Za zdravo nadnaravno življenje je značilna neprestana rast. Kdor tu ne napreduje, brezdvomno nazaduje.«¹²⁰ In »Pravila Zveze kat. dijakov« pravijo v čl. 4, da je namen Zveze »izoblikovati... novega dijaka...«, ki bo nadnaravno mislil, živel stalno v milosti božji ter skušal v sebi in drugih upodobiti Kristusa«. Posebno od voditeljev se zahteva »najprej globoka pobožnost.«¹²⁰ Čim intenzivneje bo duhovno življenje, tem bolj ponadnaravljeno bo delo, tem bolj bo odgovarjalo nadnaravnemu cilju KA, tem bolj bo zaslužno. Za zaslužnost navaja profesor lepe besede sv. Janeza, da mora ostati v Bogu, kdor hoče roditi sad: »Kdor ostane v meni in jaz v njem, ta rodi obilo sadu« (Jan 15, 5).¹²¹ In sad je tem obilnejši, čim »tesnejša je zveza z našim Gospodom«,¹²² tesna vprav po intenzivnem duhovnem življenju.

Po tem jasnem spoznanju o važnosti intenzivnega duhovnega življenja pa je prof. Tomec tudi živel. Sam je gojil intenzivno duhovno življenje, navajal pa je k temu tudi druge, bodisi po organizaciji, bodisi osebno. Kjer je komu pretila za duhovno življenje kaka nevarnost, pa je bil naprošen za pomoč, je znal bodriti s tako pleme-

¹¹² Z VIII 37.

¹¹³ Z VIII 28.

¹¹⁴ Z VIII 28.

¹¹⁵ Z VIII 37.

¹¹⁶ Z VIII 69.

¹¹⁷ Z I 4.

¹¹⁸ Z VIII 69.

¹¹⁹ Z II 19.

¹²⁰ Z VIII 86.

¹²¹ Z VIII 56.

¹²² Z VIII 56.

nitostjo in vztrajnostjo, kakršno je redkokje najti. Kakšna plemenitost zveni n. pr. iz pisma nekemu srednješolcu: »Vem, da pričakuješ od mene nekaj besed zaradi te stvari, in prosim Te iskreno: vzemi jih s srcem, kakor iz skrbečega srca prihajajo... Treba Ti je moči, zberi svetle misli! Pomisli: mnogi gledajo na Te, da jim boš močna opora; mnogi, ki jih Ti ne vidiš in ki ne veš, kateri so... Premisli tele lepe Försterjeve besede: ‚Kdor sebe kroti, kroti druge. Kdor sebi popušča, naredi, da so drugi nebrzdani. Vsak mladenič, ki je čist, je rešitelj mnogim nekje in nekdej; mnogim rešitelj, ki so na tem, da omahnejo; nudi jim varno roko, ko sam ne ve in ne sluti kdaj; nekaj gre iz njegovih oči in iz njegovega glasu, iz njegovih besed, kar vliva moč in budi vero, da je še kaj višjega v življenju kakor uživanje! Fant! Ti si čist — ostani močan!... In ne pozabi še pristopiti, da znova zajameš višjih moči!«¹²³

Tako je profesor Ernest Tomec pojmoval nadnaravo. Po tem pojmovanju je živel in delal. V svojo neznatno človeško moč je napeljal tok nadnaravne, božje moči, ki edina more prenavljati v globinah, edina zmagovati gospodarja tega sveta in se ji edini ne more nič ustavljati. Jasno je pokazal slovenskemu katolicizmu, kje je pot do zmage.

PET VRABCEV ZA DVA NOVČIČA

Ko Sofoklejev kralj Ojdip z materjo in ženo grebe v svojo krivdo in v strahu pred bogovi tone v obupnih mislih, ga Jokasta cinično zavrne: »Na svetu vlada le slučaj; sledu previdnosti nikjer še nisem našla.«

Slučaj? Napravimo samo kratek izlet v mikrobiologijo! Postavimo v gosjo vrsto 10.000 celic, iz kakršnih se gradi živo bitje. Velikanski sprevod, ki pa v resnici ne meri več ko en milimeter. Tako drobne so, da bi jih za en miligram bilo treba pet sto milijonov. A vendar je vsaka zgrajena iz 10.000 orjaških molekul, ki je vsaka zase mobilizirala cel polk atomov, 2, 3, 4 in še več tisoč. Ovalbumin n. pr., ena izmed najpreprostejših proteinskih molekul, ima, kakor zatrjuje Lecomte de Noüy v »L'homme devant la science« (Paris, Flammarion), 4448 atomov (z molekularno težo 34.500). Še pred tridesetimi leti so mislili, da je tako stanični sok zgneten iz dvanajstih različnih vrst atomov; danes pa namesto 12 rajši pravimo 32. Tako se je izrazil Gabriel Bertrand na zadnjem skupnem zborovanju petih francoskih akademij. Pa motili bi se, če bi mislili, da so atomi tako slučajno skupaj zmetani kakor interniranci v koncentracijskem taborišču; ne, orientirani so asimetrično: atomi ene vrste so na desnici, atomi druge vrste na levici. Če zaznamujemo maksimum asimetrije z 1 (to se pravi: prav vsi atomi ene vrste so na desnici, drugi na levici),

¹²³ Pismo, 28. avg. 1931.

minimum pa z 0.5, recimo n. pr., da ima naša proteinska molekula simetrijo 0.9. Kolikšna je verjetnost, da se taka kombinacija atomov naredi slučajno? 2.02×10^{-321} . To se pravi: Da bi se ta verjetnost uresničila, bi bil potreben tako velik volumen proteinske substance oz. takih atomov, da bi presešel vse, kar si moremo predstaviti z domišljijo. To bi bila krogla s takim radijem, da bi svetloba potrebovala, če bi jo hotela prepotovati, tako veliko število let, da bi ga morali izraziti s 84 številkami (10^{84}). Ta kolos bi bil brezprimerno večji ko ves naš najoddaljenejši vesmir: več ko sekstilijon sekstilijonov sekstilijonovkrat večji!

Da bi se torej taka molekula slučajno zmesila, je po verjetnostnem računu praktično, dejansko nemogoče.

Če pa imamo atomske mase samo za volumen naše zemlje, pa zato bolj hitimo mešati in iskati novih kombinacij in zato vsako sekundo 500 trilijonkrat udarimo s čarovniško palico, je srednji čas, ki je potreben za postanek molekule z asimetrijo 0.9, treba približno 10^{243} milijard let. Zemlja pa je stara kvečjemu tri milijone let. Torej je verjetnost, da se je ena proteinska molekula, čeprav z manj kot 0.9 asimetrije, zvarila slučajno, praktično enaka ničli. Kaj šele če gre za bolj komplicirane, kakršne so zvečine, in če imajo asimetrijo enako eni.

Toda to je še samo ena molekula. Do stanice, ki je živo mravljišče 10.000 molekul, je brez pretiravanja rečeno še neizmerno dolga, brezkončna pot. Že samo postanek teh mrtvih molekul po slučaju je popolnoma, absolutno neverjeten. Zakaj isti Lecomte de Noüy pravi (str. 144): »Če čas, ki je potreben za postanek ene same molekule, neizmerno prekaša starost sonca in vesmira, ali naj verjamemo, da se je ta pojav ponovil milijarde milijardkrat v skrajno krajšem času? Ne, to bi pomenilo popolnoma odkloniti verjetnostni račun v tem vprašanju.«

A to še ni živa celica z membrano, protoplazmo, jedrom, hromozomi itd., ki se giblje, hrani, raste, se obnavlja, sprejema dražljaje od zunaj in jim različno, prikladno, skrajno modro odgovarja kakor velik človek. Aleksij Carrel pravi v »L'homme cet inconnu«: »Kje imate tovarno, ki sama zase dela opeko, sama popravlja svoje zidove in stroje, se sprehaja in premešča, pregrupira, če treba, in lepega dne rodi svojo naslednico.« »Tu trditi, da gre za verjetnostni račun — ali za slučaj — se pravi biti vizijonar, zanesenjak, da ne rečem varalica« (Lecomte de Noüy).

Borel pravi v knjigi »Le Hasard« (Paris, Alcan, str. 164): »Verjetnost, da se je živa stanica naredila po verjetnostnem računu, slučajno, je tolikšna, kolikoršna je verjetnost, da regiment opic tipkaric po neštetihih poizkusih brezumnega tipkanja reproducira slučajno, a brez napake vso bibliografijo sveta.«

V vsakem kilogramu žive snovi je nekaj miligramov tako imenovanih katalitičnih prvin, n. pr. bakra, cinka, bora, ki ostalo plastično maso načrtno organizirajo, formirajo, nadzirajo in vodijo, dasi je je v razmerju z njimi 999.8 tisočink! Ti katalizatorji v vsaki celici so živa negacija slučaja!

Ni torej res, da na svetu vlada le slučaj in da sledu previdnosti nikjer še nismo našli. Sloviti Eddington v svoji Fiziki govori o razumnem bitju, ki je za kulisami vseh teh čudovitih uredb in ki mu pravi značilno: Antislučaj. Akademik Rondoni pa pripominja, da bi bilo dosti preprosteje in ponižneje Antislučaju reči tako, kakor so mu vedno rekli, namreč: Bog. (Cfr. V. Marozzi, *Le origini dell'uomo*, Roma, AVE).

Ko je Jezus v Palestini z učenci hodil po božji narodi, ni sicer govoril: »Poglejte molekule, pogledajte in preštejte elektrone in protone,« in ko so pod košatim drevesom ob ptičjem koncertu sedli v mehko travo, ni rekel: »Poglejte stanice in protoplazmo s hromozomi in jedri!« Dejal pa je: »Poglejte ptice pod nebom in krokarje, pogledajte lilije na polju in travo; kako rastejo, ne delajo in ne predejo, a povem vam, da se še Salomon v vsem svojem sijaju ni oblačil kakor katera izmed njih« (Lk 12, 27).

Dr. Flüge s Kaiser Wilhelmsinstituta, Berlin-Dahlem, je zračunal energijo, ki bi jo dala tako imenovana verižna disgregacija uranijevega oksida. Ta sila bi lahko dvignila kubičen km vode, to je bilijon kilogramov v višino 27 km. Za vso električno moč enega leta nemškega Reicha bi bila potrebna disintegracija enega samega kubičnega metra uranija.

Leta 61. po Kristusovem rojstvu so pogani rimskega Sredozemlja dobili v roke najpresrčnejšo knjigo, kar jih je kdaj prišlo izpod človeškega peresa, evangelij, ki ga je inteligentni zdravnik Lucanus ali Luka, pomočnik in tolažnik trpečih ljudi, napisal za moža, ki išče resnice in smisla življenja, za plemenitega Teofila.

Moj Bog, kakšna energija v zlatih ciborijah Jezusovih besed! Moč, ki je mogla dvigniti »ponižane in razžaljene« v strmoglave nebeške višave! »Poglejte krokarje, ne sejejo in ne žanjejo, nimajo ne srambe ne žitnice in Bog jih živi. Koliko ste vi več vredni ko ptice, vi rimski sužnji, ki gospodarji z vašimi telesi krmijo ribe. Pogledajte lilije! Če pa travo, ki je danes na polju in se jutri v peč vrže, Bog tako oblači, koliko bolj vas« (Lk 12, 27, 28).

»Ali se ne prodaja pet vrabcev za dva noviča? In ne eden izmed njih ni pozabljen pred Bogom. Pa tudi lasje na vaši glavi so vsi prešteti. Ne bojte se torej: več ko mnogo vrabcev ste vredni vi« (Lk 12). »In ne eden izmed njih ni pozabljen pred Bogom.«

Evangelij o Bogu Očetu, o njegovem usmiljenju in dobroti, o očetovski skrbi in načrtni ljubezni, skratka o božji previdnosti, je v Mali Aziji in na helenskih otokih, v Egiptu in Severni Afriki, v Španiji in Galiji, v Italiji in Iliriji, v Macedoniji in Ahaji razvezal silno energijo v Kristusu prerojenih duš: Človek ni slučajnostno bitje, ampak negovanec očetovske božje previdnosti, življenje ima veličasten smisel in je vredno, da ga živimo. Čudovit dar je že samo naše telo, pa ne bojimo se tistih, ki umoré telo, zakaj vaš Oče je sklenil, dati vam kraljestvo (Lk 12, 32); zato če treba, ga ponese v areno, da ga pribijejo na križ ali razpno na razbeljeno mrežo ali vržejo pod stope levjih zob ali ga zažgo za plamenico mrkemu ubijalcu svoje matere.

»Ne bojte se, zakaj vaš Oče je sklenil, dati vam kraljestvo!«

Toda kraljestva ni sklenil dati tu na zemlji. Svet ni zadnje dejanje življenske drame, ni konec, ampak začetek, ni smoter ampak sredstvo. Načrt Previdnosti ni, da bi postavila nebesa na zemljo, ampak da bi ljudem dala na zemlji sredstvo, možnost, da zaslužijo nebesa.

S tega božjega zrelišča moramo gledati, da nekoliko razumemo o božji previdnosti. Antonin Eymieu pravi v knjigi »La Providence et la guerre«, ki jo je napisal sredi prve svetovne vojne (Paris, Perrim), na strani 31: »Če hočeš nekoliko doumeti božjo previdnost, ne smeš zapičiti pogled v podrobnosti, ki maskirajo celoto, kakor utegne drevo tik pred očmi zakriti gozd. Če ta svet odločimo od drugega, je nankrat nerazumljiv. Če bi otrok v materinem telesu že mogel misliti in bi se pametno znašel v svojem malem svetu, ne vedel bi pa nič drugega, seveda tudi tega ne, da se bo nekega dne rodil, bi ta otrok nič ne razumel, kateri in kakšen slučaj ga je posadil semkaj, kaj so skrivnostni sunki, ki butajo obenj, čemu pljuča, ki še nimajo zraka, čemu oči, ki še nimajo luči, čemu sključeni udje, ki so brez rabe. Dejal bi, da je njegovo življenje nesmiselno. In prav bi imel. Saj smisel mu res daje šele cilj, ki ga hoče doseči: življenje zunaj materinega telesa. Prav tako pa je življenje v nebesih edina razlaga človeškega življenja na tem svetu.

Bog hoče, da človek na zemlji dela, študira, išče resnice, drugim in sebi lajša in lepša življenje, razvije čim bogatejšo kulturo s književnostjo in umetnostjo ali, da rečemo z Maritainom: integralni humanizem, toda pozabiti ne sme, da to ni končni smoter, ampak sredstvo zanj. *Unum est necessarium*, eno je nujno potrebno. S te perspektive gleda božja Previdnost, zato vsaj nekoliko razumemo, zakaj je vzela v svoj načrt tudi bolečino in trpljenje: popadki so to in porodne bridkosti, ki naj zagotové naše rojstvo za nebesa. Razumemo, da svetu ni treba, da bi bil popoln, ker je sredstvo, ne pa končni namen, kakor ni treba, da bi bila operacijska miza popolna, ker bolniku ni namen, ampak sredstvo, namen mu je zdravje. Sv. Frančišek Asiški že skoraj popolnoma slep intonira svoj *Cantico delle Creature* in plemeniti slepi italijanski pisatelj Salvaneschi v knjigi *Saper soffrire* opeva blaženost bolečine. Z zares liričnimi akcenti poje himno svoji slepoti in ji pravi, da je njegovo bogastvo, njegova sreča, in celo to trdi, da ga je na tem bolnem in ranjenem svetu večkrat sram, ker je samo slep (str. 38). V bolesti, ko vstaja dvom o Previdnosti, pravi, da je treba moliti s srcem svetega Frančiška tako, kakor je vklesano v koru sv. Damijana v Assisiju: *Non vox sed votum. Non clamor sed amor. Non cordula sed cor.*

Non clamor sed amor! Razum hoče svoj predmet, spoznavano stvar k sebi pritegniti (*comprehendere*) in jo zajeti, objeti (*comprendre*) na svoj način, po svoji meri. Zato pri Bogu ne more drugače, kakor da ga pomanjša. Ljubezen pa gre za ljubljnim bitjem in ga hoče in vzame táko, kakor je. Zato, kadar gre za Boga, je ljubiti najboljše sredstvo za razumevanje. Ljubeči brez težave razume vse; če pa še kaj ostane, česar ne more razumeti, razume, da ni treba razumeti. Zato po pravici vzklika Job (42, 3) na gnojišču: »Kdo sme previdnost temniti, če jasnosti ni?« in Pridigar ugotavlja: »Videl sem, da vsega

ravnanja božjega, ki se odigrava pod soncem, človek ne more do-
umeti. Če si še tako prizadeva, da bi ga preiskal, ga ne more pre-
gledati« (Prid 8, 17).

Pa naj tega nihče ne razume tako, kakor sta rekla Marx in
Lenin: opij za ljudstvo. Ne, previdnost ni samo za nebesa, ampak
tudi za zemljo, po kateri hodimo in se je nekaj trenutkov iz srca
veselimo. Saj Bog premišljuje, ali bi pustil majavi las izkoreniniti, in
se posvetuje, ali naj vrabec pade s strehe ali ujeta lastovka »izdihne
v nebesno sinjino z udarcem peruti in kratkim krikom«, kakor pravi
Galeazzo Galeazzi (v pesmi *La rondine muore*). Koliko bolj vas, ma-
loverni!

Jakovovemu sinu Jožefu je Bog napovedal, da bo vodnik in go-
spod svojih bratov. Ti pa so ga prodali madianskim trgovcem za sužnja,
ga iztrgali iz družinskega občestva in tako deportirali v tujo, ne-
poznano deželo, kjer je moral živeti 22 let, tako da so ga ne samo
oče, ampak tudi bratje imeli za mrtvega. Protestant Gottlob Mayer
pravi v razlagi Jožefove zgodbe: »Po človeški sodbi so Jožefovi bratje
božje namere prekrižali in za vselej izničili. V resnici pa je bil ta
ovinek direktna in edina pot, da so se spolnile misli božje ljubezni
zanj in za njegovo ljudstvo. Zdaj, ko je Jožef prišel v Egipt, je bilo
mogoče, da se je sveta družina očakov razvila v svet narod. Bratje
so nameravali Jožefa ugonobiti, v resnici so mu pa, ne da bi hoteli
in vedeli, morali pomagati, da je dosegel v svojem rodu vladarsko
mesto, za katero je bil določen po božji volji. Tako so bili, čeprav
so na videz delali vse na svojo pest in so bili tudi popolnoma odgovorni
za svoje dejanje, vendar hkrati v božji roki orodje za dosego odre-
šilnih namenov za judovsko ljudstvo in za vse človeštvo. Če je Bog
z nami, svoje namene z nami imenitno izvede, pa četudi nas hočejo
ljudje pokončati. Da, celo — kakšna ironija! — Bog stori to z njimi,
z njihovim delom (Dr. Gottlob Mayer, *Das erste Buch Mose*, str. 301).

Pridigar s strmenjem vzklika: »Bog je vse videl, vse zmeril,
vse preštel;« tudi dejanja svobodne človeške volje je preračunal in
vključil v delokrog svoje previdnosti. Kako, ne vemo, a gotovo je,
kar pravi Bossuet (*Politique*, VII, 6, 6): »Kjer je modrost neskončna,
ni več prostora za naključje.«

Mislite si, tako pravi William James (citira Eymieu v *La Pro-
vidence et la guerre*, str. 60), zelo spretnega šahista, ki igra z novincem.
Naprej ve vse poteze, ki so mogoče, in vse, ki jih prestrezajo.
Če le hoče, bo dobil, ne da bi se pregrešil zoper soigralčevo svobodo.
Bog je pa še veliko bolj gotov, da zmaga, nego ta strašni igralec. Ne
da bi se odpovedal kateri svojih pravic, more pustiti, da se človekova
svoboda razmahne. Še preden partijo dobi na dan svoje pravice, da,
še prav v trenutku, ko ga človek sramoti, je in se zaveda, da je
Gospodar, in če včasih nerazumljivo dolgo čaka, ne dela tega zato,
ker si ne more pomagati, ampak zato, ker je več in absolutno
siguren.

Na ladijskem krovu se potniki svobodno sprehajajo; a ladja vse
nese v pristanišče, ki ga ima v mislih kapitan. Na našem planetu
ljudje krilimo, tekamo, letamo v vse štiri vetrove, kakor se komu
poljubi, a zemlja, ne da bi se vmešavala v naš vozni red in v naše

kaprice, nas, ali hočemo ali nočemo, ali vemo ali ne vemo, pelje proti skrivnostni postaji v pokrajini vsemirja. Tako Previdnost vstavlja v okvir svojega načrta našo svobodo seveda v izmerah, ki se ji zde modre, in tako nosi ljudi in narode in vse zgodovinske pretrese proti cilju, ki ga jim je odkazala.

Da, tudi narode! Leta 701. pred Kristusom je ponosni asirski kralj Senaherib s svojo vojsko zaprl jeruzalemskega kralja kakor ptiča v kletko; tako se baha v ohranjenem zapisku. Ali naj se kralj Ecehija zveže z Egiptom. Ne, Bog tokrat hoče, da samo vanj zaupajo, in ko Senaherib razpostavi na severni strani mestnega obzidja najmodernejšje bojne stroje, izjavi prerok Izaija: »Po poti, po kateri je prišel, se mora vrniti — ne sme vdreti v to mesto — tako se glasi beseda Gospodova« (Iz 37, 33). Asircem do zdaj še nobeno mesto v Palestini in Siriji ni kljubovalo; zdaj so vso vojno mašinerijo pripravili, da z ovni in tanki navalé na sveto mesto. Toda zjutraj kaže severna stran čudno podobo. Tabora ni več, armada je izginila, pustila pa je grmade kužnih mrličev. Kaj se je zgodilo? Sv. pismo pravi: Angel Gospodov je bil ponoči stopil v sovražnikov tabor in je tisoče udaril. Herodot pa pripoveduje (Historiae, II, 141), da so miši prišle in usnje z orožja Asircev požrle. Miši so namreč simbol in prenášalke kuge (Closen, Wege in die Heilige Schrift, 247). Psalmist je ta dogodek ovekovečil s presrečno pesmijo, ki je tudi nam danes iz srca uglašena:

Bog nam je pribežališče in močno zavetje,
pomočnik v stiskah, prav dobro izkazan.
Zato ne obupujemo, čeprav se zemlja trese.
Ko so narodi besneli, in se kraljestva majala,
je Bog zagrmel, da se je zemlja stresla.
Pridite torej in pogledjte Gospodova dela,
ki je naredil na zemlji silno veličastne reči.
Vojnam naredi konec v širnem svetu,
lok zlomi in sulice razbije.
Kar nehajte in spoznajte: Jaz sem Bog!
Visoko nad vsemi narodi, vzvišen na zemlji.
Gospod vojské je z nami,
trdnjava nam je Jakobov Bog (Ps 45).

Kako zanimivo bi bilo n. pr. v tem smislu preštudirati samo dve desetletji cerkvene zgodovine za papeža Pija VII. po knjigi ogrskega prelata Viljema Towerja »Ciò che le biografie di Napoleone non dicono« (prevel G. Giario, izšlo pri Pia Società S. Paolo).

Napoleon je bil v Fontainebleau pozval Pija VII., naj se odpove svetni oblasti, in je z vso silo pritisnil nanj. Kakor pravi Henry Hussey v »La seconde abdication« (Paris, Perrin), so pozneje v istem mestu, v isti palači in v isti sobi prisilili Napoleona, da se je odpovedal prestolu.

22. julija 1832 je Napoleonov sin umrl v isti sobi v Schönbrunnu, kjer je bil Napoleon dne 17. maja 1809 podpisal dekret, ki je na-

pravil konec cerkveni državi in papeževi svetni oblasti in Rim proglasil za cesarsko in svobodno mesto.

Napoleon je z vrhunca največje slave novejšega časa strmoglavil v plesnivo in mišjo ječo izgubljenih pečin v Oceanu, njegov jetnik pa se je vrnil na prvi prestol sveta. Ko so gledali njegov zmagoslavni povratek, so klicali protestanti: Največji mož stoletja!

Ali naj ponovimo še zgodbo o peterih presenečenjih v dosedanjem poteku druge svetovne vojne, iz katerih se vidi, da za kulisami stoji neviden režiser!

Pet oseb išče avtorja...

Vaše srce naj se ne vznemirja. Verujete v Boga, tudi v me verujete (Jan 14, 1).

»Saj ni dal zemlje v roke zločincem« (Job 9, 22). Jos. Šimenc.

PRAVILNOST NAŠE KATOLIŠKE AKCIJE

Janez Kraljič.

Bržkone in ne nalašč, le po naključju se je tako primerilo, da revija Čas prav za dvajsetletnico obstoja Katoliške akcije obravnava pismo Pija XI. brazilskim škofom in njegov slovenski prevod v zbirki Naša pot X. Članek je spisal dr. Ambrožič (Čas XXXVI [1942], 166—173). Uvodoma ugotavlja, da so posebno zanimanje »pri nas nekateri krogi pokazali za pismo brazilskim škofom z dne 28. oktobra 1935« (166). Prireditelji pisma so prestavo opremili z obširnimi komentarjem in dvema dostavkoma. V prvem dostavku piše dr. Odar o značaju Katoliške akcije in v drugem se navajajo »tri oficijelne izjave, da so razne verske družbe pomožne čete KA« (166).

Pisatelj domneva, da imajo komentar in oba dostavka namen pričati čitatelja, »da v tem (brazilskem) pismu Pij XI. zahteva za katoliško akcijo nove ‚lastne‘ organizacije« (166). Prireditelji pisma podčrtavajo zahtevo po lastnih organizacijah »tudi s tem, da stalno rabijo kratico ‚KA‘ za latinsko actio catholica. Velika kratica namreč po slovenskem pravopisu vedno znači določeno organizacijo« (166). Kratica »KA« prirediteljem še pomeni ločitev katoliške akcije od Katoliške akcije, kar pomeni »posebno, časovnim potrebam primerno organizirano sodelovanje katoliških vernikov pri cerkvenem apostolatu« (166).

Člankar poudari, da se »proti temu tolmačenju brazilskega pisma, kakršnega nudi Naša pot X, pri nas pojavljajo ugovori, češ da ni utemeljeno v pismu tako pojmovanje katoliške akcije, niti ne zahteva po ‚lastnih organizacijah‘. Potemtakem pismo ni točno prirejeno? Kaj naj si mislimo o takih očitanih« (166)? In prav to nam razjasni članek: kaj naj si mislimo o teh ugovorih, o netočnem prirejanju brazilskega pisma in kako naj sodimo o takih očitanih. Člankar soglašaja, pritrjuje, zagovarja in dokazuje upravičenost ugovorov o netočnosti prirejanja brazilskega pisma in umestnosti očitanih, ker »prireditelji res neupravičeno neprestano rabijo kratico ‚KA‘. S takim pi-

sanjem poudarjajo (prireditelji) razliko med katoliško akcijo Pija XI. in katoliško akcijo njegovih prednikov v zadnjih osemdesetih letih, kakršne (razlike) ne delajo (niti) tam (v Italiji), kjer je ta pojem in naziv nastal. Čemu biti bolj papeški kakor papež sam« (172)? Dalje, ker »prireditelji tudi neupravičeno podčrtavajo, da Pij XI. zahteva ‚lastne‘ organizacije, ki naj se na novo ustanove in ki se bistveno razlikujejo od vseh navadnih katoliških in verskih združb« (172). Člankar prizna, da papež pač zahteva organizacije, »kako pa naj pri posameznih narodih... pridejo do takih organizacij in kako naj podrobno organizirajo vzgojo in apostolsko delo — v to vprašanje se pa papež ne spušča. Njihovo rešitev naravno prepušča domačim škofom, ki poznajo razmere in dane možnosti v svoji domovini... Seveda papež ne prepoveduje ustanavljanja novih organizacij... Zato govorjenje o ‚lastnih‘ organizacijah v priredbi brazilskega pisma nekatere papeževe izraze očitno pretirava in jim daje smisel, ki ga jim pisatelj ni dal, ter zato tudi zahteva več kakor papež sam« (173). Tako sodi člankar!

Dve lepi priznanji hočemo poudariti iz celotnega članka. Prvič se veselimo, da pisatelj govori o Katoliški akciji, njeni vsebini in obliki, njeni zgraditvi in razmejitvi ter podreditvi cerkveni hierarhiji. Še premnogi verniki namreč stoje danes ob strani v dobri veri, da Katoliška akcija pri nas ni potrebna, bodisi da so naši verniki tako dobri, da verske pomladi ne rabimo, bodisi da imamo toliko in versko tako razgibane organizacije, da je ustanovitev Katoliške akcije pač potrebna drugod, ne pa pri nas. Omenjenega mnenja si niso osvojili le verniki, bila je vseobča last duhovnikov in neduhovnikov, ne izvzemši cerkvenega načelstva. Iz takega duševnega nastrojenja izhaja začudenje ljubljanskega škofa dr. Jegliča, ki pet let po začetku Pijeve Katoliške akcije uradno izjavlja v Škofijskem listu, da »sv. oče Pij XI. katoliško akcijo kar nekako zahtevajo. Vsakega škofa o priliki dovoljene avdience o tem povprašujejo. Jaz dolgo nisem natanko vedel, kaj obsega ta akcija, pa nisem o njej nič govoril, marveč sem čakal, dokler se točno ne poučim« (Škof l. 1927, str. 83). Spoznanje in priznanje! Spoznanje, da je Katoliška akcija dokaj zamotana dušnopastirska zadeva, in priznanje, da papež ne sprejema našega stališča o zadostni sposobnosti katoliških organizacij za versko-nravni preporod.

Če človek stvari ne pozna, se je nerad loti. Zaradi pomanjkljivega znanja in razumevanja smo se dela v Katoliški akciji neradi lotili. Še leta 1928. (9. decembra) piše ljubljanski škof dr. A. B. Jeglič: »Dozdaj smo nekako molčali in se kar bali s to akcijo začeti« (Škof. l. 1928, 122). Ko gledamo nazaj in presojava začetek naše Katoliške akcije, se ne moremo otesti prepričanja, da so njene korenine pognale bolj iz zunanjih okoliščin kakor iz notranjega prepričanja. Papež namreč je ponovno priganjal episkopat, naj še nadalje priganja predvsem ustanovitev Katoliške akcije. Pergite urgere, ut Actio... promoveatur (Škof. list 1928, 14). Torej je nedvomno po namenu sv. očeta in v duhu Cerkve, da delamo za vedno lepšo rast Katoliške akcije. Prvi korak za to nudi boljše spoznanje Katoliške akcije, ki si ga nihče ne prisvoji drugače kakor s študijem, ki je potreben duhovnikom in neduhovnikom.

Druga dragocena ugotovitev je priznanje, da mora biti dobro urejena Katoliška akcija organizirana. V družabnem življenju posameznik malo doseže. Za dosego velikih družabnih dobrin so potrebni nastopi organiziranih skupin, kar velja za vse družabne pojave, tudi za versko-nravno prenovno družbo. To osnovno organizatorno načelo, ki ga vsakdanja izkušnja neprestano in vseprek izpričuje, pa je zgolj umskemu razglabljanju manj dostopno in manj razvidno. Človek ga ne spozna takoj in ga tudi razume nerad. Zakaj organizacija, če tudi še tako rahla, nalaga obveznosti, ki utesnjujejo območje svobodne volje. Psihološko je umljivo, da človek ne ljubi organizacije, če sebično ljubi svojo prostost. In prav to dvoje: šibkost človeškega spoznanja organizatoričnih načel in naravna odpornost volje proti vsaki utesnitvi in podrejenosti, je spretno izzigrala veri in Cerkvi sovražna propaganda, ki je zametavala vsako organizacijsko obliko. Tudi dobro misleči so nasledli. V času, ko se je pri nas snovala Katoliška akcija, so smatrali za neizpodbitno načelo geslo, da Katoliška akcija ni organizacija. Mnogi katoličani in nasprotniki vere in Cerkve so se znašli na isti ravni. Oboji so govorili z E. Kocbekom: »Organizacija je omejeno sredstvo... Organizacija prav posebno ne more posredovati religiozne vzgoje... Edina in zadnja naša organizacija je Cerkev... Zato so vsaka pravila kot mehanski regulator pogrešena (Križ 1929, 99—101). Kako so se pristudile vse organizatorne oblike tudi katoliškemu svetu, dokazuje kritika pravil Katoliške akcije iz l. 1929. V Škofijskem listu razglašena pravila so le kazala obrise neke rahle organizacije, pa tako rahle, da je škof dr. Jeglič lahko pojasnil, da iz pravil more vsak posneti. »da katoliška akcija ni nobena nova organizacija« (Škof. list 1929, 49). In še proti tem pravilom je Kocbek strastno nastopil. Nevede in nehote so ponavljali za njim dobri verniki in duhovniki, da je prav to napačno pri Katoliški akciji, da je organizirana. Zato smatramo za velik napredek člankarjevo ugotovitev v Času, da je Katoliška akcija organizirano sodelovanje vernikov in da papež zahteva organizacijo.

Ko pisatelj dopušča organiziranost Katoliške akcije, pa nas na žalost pusti v dvomu v vse težjem vprašanju: kakšna naj bo organizacija Katoliške akcije, in še prej v vprašanju, od kod naj črpa svoje članstvo. Navaja papeško prakso, da papež to »rešitev naravno prepušča domačim škofom, ki poznajo razmere in dane možnosti v svoji domovini« (173). Odgovor je zelo lahek, a njegova izvedba zelo težka. Vsak škof ima torej pravico, da uvede svoj tip Katoliške akcije. Kaj to pomeni? To, da je takih tipov silno veliko. Vsaj 1800, ker šteje katoliška cerkev krog 1800 cerkvenih knezov, katerih vsak ima pravico in dolžnost, organizirati Katoliško akcijo po najboljši zamisli. Če pa spozna iz skušnje, da kateri tip ne odgovarja verskim, cerkvenim in družabnim razmeram njegove škofije, ga more nadomestiti z bolj-šim. Kateri izmed premnogoštevilnih tipov, ki jih dopušča demokratična uredba Katoliške akcije, je absolutno najboljši, ali relativno najboljši, ali za našo škofijo najboljši, do tega pisatelj ne pride in ne odgovarja. Ali pa je odgovor sploh mogoč?

Smejati se moramo tistim katoliškim laikom in duhovnikom, ki si umišljajo, da že iz svojega družabnega stališča, iz svoje splošne

izobrazbe in že iz svojega bogoslovnega znanja vedo, kaj je Katoliška akcija. Pa je bilo s cerkvenimi knezi prav tako! Zato je bil papež prisiljen, da je vedno znova in znova govoril in pisal posredno ali neposredno skoraj vsem škofom celega sveta. Pisal je n. pr., da važnejše naštejemo: avstrijskim, belgijskim, poljskim, španskim, argentinskim, kolumbijskim, mehikanskim, ameriškim, kitajskim in prav nekaj dni pred smrtjo pomembno pismo filipinskim škofom! Razumljivo pa je, da so največ papeških navodil prejeli italijanski škofje. Papež sam je sodeloval pri prvi in drugi potrditvi pravil Italijanske Katoliške akcije. Pismo brazilskim škofom pa je živa priča, da papež prav nič ne verjame, da bi kdo poznal Katoliško akcijo in še manj, da bi kdo znal delati v njej, če se o tem ni poučil. Zato naj brazilski škofje prirejajo pogosto dneve in tedne študija in molitve za duhovnike, redovnike enega in drugega spola in pa tiste laike, ki prav posebno čutijo potrebo za Katoliško akcijo, da bi se za Katoliško akcijo vedno bolj usposobili (cfr. Naša pot X, 16). Škofe pa uči papež sam s pismom. Hvala Bogu, da se mnogoštevilne inačice Katoliške akcije le dajo spraviti v tri glavne skupine, ki obsegajo: ustanovitev lastnih organizacij Katoliške akcije ali vzajemno sodelovanje že obstoječih verskih družb in katoliških društev ali pa poveritev poslanstva Katoliške akcije le eni izmed obstoječih organizacij, na primer: Tretjemu redu, Marijini družbi.

Važno je, kar priznava pisatelj, da »papež ne prepoveduje ustanavljanja novih organizacij« (173). Kar pravilno sledi iz glavnega načela, da je določitev organizacijske oblike Katoliške akcije neprijetna dolžnost vsakega škofa. Če hoče torej papež ostati zvest svojemu načelu, sploh ne more na splošno prepovedati ustanavljanja lastnih organizacij. Škof jih lahko ustanovi kljub že obstoječim katoliškim organizacijam. Škof ni dolžan, da kateri že obstoječi zaupa poslanstvo Katoliške akcije. Še ena možnost je, ki zabranjuje prepoved ustanavljanja lastnih organizacij, namreč možnost, da bi kakšna škofija ne imela nobene katoliške organizacije. Tudi to je možno! Čeprav priznava pisatelj možnost lastnih organizacij, je vendar razvidno, da se zanje ne ogreva. Zakaj se ne ogreva, to je njegova zadeva. Le svoje domislice naj ne utemeljuje s papeškimi besedami: »naj se brez potrebe ne cepijo katoliške sile in moči« (173) in podobno: »Papež jih (škofe) svari pred cepitvijo sil. Čemu torej poleg obstoječih kongregacij ustanavljanje še nove organizacije in tako po nepotrebnem pršiti katoliške moči« (172)? češ da navedene besede pomenijo, da naj škofje ustanove nove organizacije le tedaj, če so »stare tako odrevenele, da ne prenesejo nobenih izboljševalnih posegov v njihovo ureditev in njihovo delovanje« (173).

Zdi se nam, da pisatelj napačno razlaga papeževo besedo o cepitvi katoliških sil. Ne pomeni cepitve katoliških sil, če imamo v škofiji Tretji red in Marijine družbe. To sta dve organizaciji katoliških sil. Nekaj drugega pa je, če imajo v škofiji dijaki Marijine družbe svoje vodstvo in nedijaki zopet svoje. Dve združenji, ki imata isti ali slični cilj, pa dve vodstvi, to je cepitev in razpršitev katoliških sil. Tako cepitev, razpršitev in razkrajanje sil imenuje papež »zmoto in silno težko škodo« (Naša pot X, 13). Tako zmoto in škodo bi zakrivilo vod-

stvo, če bi izvršitev Katoliške akcije istočasno zaupalo Tretjemu redu in Marijini družbi in še komu tretjemu.

S tem pa že preidemo k drugemu tipu Katoliške akcije, ki obstoji v sodelovanju že obstoječih katoliških organizacij. Katoliško akcijo predstavlja meddruštveni odbor s škofovim zastopnikom. Odborniška mesta zasedejo zastopniki katoliških organizacij. Tako meni člankar, da so organizirali Katoliško akcijo nemški, avstrijski in italijanski škofje. Pisatelj navaja, da »podrobno delo Pija XI. za katoliško akcijo v Italiji je bilo v tem, da je organizacije, ki jih je našel — po naše bi rekli: da je katoliške organizacije — preuredil, dopolnil in ustvaril šest stanovskih združb« (170). Omenjene organizacije so že lastne organizacije Italijanske Katoliške akcije. Pisatelj se lahko sam prepriča, če prebere Čas XXIII (1928/29), ki piše: »Člen 3. — iz pravil Italijanske Katoliške akcije pove, katere so te organizacije, namreč le lastne organizacije Ital. kat. akcije«: »Italijanska katoliška akcija skuša svoje smotre doseči s tem, da zbira, pripravlja in vežba katoliške Italijane potom lastnih organizacij« (289). Pravila je potrdil Pij XI. 2. oktobra 1923. Italijanska Katoliška akcija ima torej po svojih pravilih že dvajset let pri nas tako nezaželeno »lastne« organizacije. In kar je še bolj nepričakovano, da jih papež ne samo ne prepoveduje, ampak celo potrjuje. Če jih drugim škofom ne ukazuje, je morda vzrok v tem, da njih versko-cerkvene razmere še niso dozorele, da bi se pri njih ustanovile lastne organizacije Katoliške akcije. Sledi pa iz navedenega še nekaj, da je Pij XI. dal Italijanski Katoliški akciji nove oblike, kakršnih prej tam ni imela. Katoliška akcija je v nekem oziru novost tudi za Italijo.

Kazno je, da pozna pisatelj najbolj nemški tip. Zdi se mu kar primeren za naše razmere. To je bilo splošno prepričanje pri nas, ki pa je prevladovalo le nekaj let. Zakaj tako? Res je, da so omenjeni sistem uvedli v Nemčiji. Nekam samozadovoljno zvene besede kardinala Faulhabera: »V Nemčiji ni treba ustanavljati novih organizacij za katoliško akcijo in privedevati novih pentelj na gostopentljato mrežo društev in organizacij. Katoliška akcija se bo organično priključila na stara in preskušena društva« (167). Še isto leto je berlinski nuncij Pacelli — sedanji Pij XII. — odobral nemški način organizirane Katoliške akcije. Zdi se, da pisatelju bolj ugaja nemški način od onega, ki ga namiguje brazilsko pismo. Pa kako tudi ne. Saj nemške razmere bolje poznamo, imamo tesnejše družabne stike kakor z Brazilci in naš organizacijski sistem sliči nemškemu. In res! Katoliška akcija v Sloveniji se je naslonila na versko-nabožne in cerkvene organizacije (Čas XXIII [1928/29], 304).

Kako se je poizkus obnesel? Zakaj imamo danes lastne organizacije Katoliške akcije in ne meddruštvenega kulturnega sveta iz l. 1929. Naj govore uradne izjave iz Škofijskega lista, da se izognemo nevarnosti osebne presoje in pristranskega ocenjevanja omenjenega sistema. Že leta 1932. piše škof duhovnikom: »Katoliška akcija še ni našla pota v vse župnije, niti ne povsod zadostnega razumevanja« (Škof. list 1932, 8). Delavci na terenu so trdili, da meddruštveni odbor delo prej ovira, kakor pospešuje. »Z obstoječimi cerkvenimi družbami opravi vse apostolsko delo KA bolj in hitreje, kakor pa s posebnim

odborom« (Škof. list 1952, 47). Poseben odbor delo zavlačuje in slabše opravlja! Aparat je preokoren. Kdor pozna društveno delo, bo rad verjel v stvarnost pomisleka.

Ko so začeli iskati odgovornega krivca, ker delo ni napredovalo, so mislili, da so predvsem odgovorni duhovniki. Dokaj hitro pa je skušnja pokazala, da se glavni krivec skriva drugod. Delo je zaostalo, in kar se je delalo, dostikrat ni odgovarjalo nameri Cerkve. Zakaj? Ali ni morda kriv tudi organizacijski sistem? Odgovornim činiteljem se je zdela stvar kaj dognana, kar sledi iz besedi: »Se izdelujejo nova pravila, ki bodo podlaga za intenzivnejše in morda tudi pravilnejše delo na obširnem polju katoliške akcije« (Škof. list 1955, 11).

Tako je pisal ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman že 24. februarja 1955. Letnica je važna! Pri nas smo preizkusili nemški sistem. Imeli smo dobro voljo. Pa je skušnja pokazala, da je potrebna nova oblika dela, da bo ne samo uspešnejše, marveč tudi pravilnejše, to je, bolj papeško. Pri nas je vodstvo spoznalo nezadostnost in manj pravilnost takih organizacijskih oblik in metod še pred časom brazilskega pisma, ki je bilo dano v Rimu šele 28. oktobra 1955. Zakaj pa v Nemčiji tega niso spoznali? Ne vemo, ali so spoznali ali niso spoznali. Vemo pa, da zaradi izrednih razmer niso imeli prilike, da bi sistem preizkusili, od katerega so si toliko obetali.

Naj nihče ne misli, da naš neuspeh ni tudi uspeh. Res je, da bi ne bilo treba neljubih preizkušenj, če bi umsko premislili, da res ni mogoče računati z uspehom v takem odboru, kjer sedijo zastopniki tolikih organizacij, s tolikimi cilji, s tako različno metodo in taktiko. Mislimo si zastopnika Tretjega reda in telovadne organizacije, zastopnika Marijine družbe in Kolodvorskega misijona itd. Računajmo s kolektivnim egoizmom, da vsak najprej misli na korist lastne organizacije, da njej posveča vse moči, le v drugi vrsti nalogam Katoliške akcije, za katero včasih nimajo ne smisla ne šole. Ali je mogoče vse te heterogene sile zlit v eno telo, da bo mislilo z eno glavo, delalo z eno voljo in ljubilo z enim srcem. Združenje vseh katoliških sil za veliko idejo je vabljava misel, ki prijetno zajame vsakega katoličana, če bi le bila laže dosegljiva, tako pa sebične človeške težnje oslabe njeno zmogljivost, da dejansko ne dosega zvišenega cilja. Prav nobena skrivnost ni, zakaj so nekateri krogi pokazali tako zanimanje za brazilsko pismo. Bilo jim je luč in kontrola, če so prav razumeli bistvo Katoliške akcije in če nastajajoča pravila odgovarjajo papeževi zamisli o Katoliški akciji, o kateri je papeževo pismo zaradi posebnih okoliščin znatno več govorilo kakor v drugih pismih. Dve leti so se delala napovedana pravila. Po mnogem študiju, delu in trudu jih je objavil Škofijski list 20. oktobra 1956. Pomembno je opomnil ljubljanski ordinarij o njih v spremnem pismu, da niso nastala slučajno in nepremišljeno, ampak da so: »sedanja pravila plod dosedanje prakse v Katoliški akciji in so narejena po povsod priznanih načelih Katoliške akcije« (109).

Še en tip Katoliške akcije si oglejmo! Najbolj domač je in največ obljublja. Ponekod pravijo, da so škofje izročili skrb in izgraditev Katoliške akcije verskim društvom. Ne vsem, le enemu izmed njih. Zlasti pripravnici se zdita Tretji red in Marijina družba. Vsak izmed njih

ima bogato zgodovino, velike vrline in očitne uspehe apostolskega dela in se nahaja pod neposrednim vodstvom cerkvenih predstavnikov. Kaj Marijina družba ni izvršila apostolskega dela v Evropi in onstran Oceana? Kdo ne pozna duhovne obnove v Italiji in drugod, ki jo je uresničil serafinski duh sv. Frančiška iz Assisija? Kako zadovoljivo rešitev prinaša ta tip. Okreten je in preizkušenih metod. Apostolski je in vnema množice. Pod cerkvenim vodstvom je in ni nič novega. Domač je in zaupanja vreden. Delovanje vsakega je že do sedaj pomenilo katoliško akcijo. Prav in pravično je, da zaradi velikih zaslug za katoliško gibanje eno izmed obeh sprejme mandat Katoliške akcije.

Pri nas mislijo nekateri, naj bi to nalogo sprejela Marijina družba, ker je številnejša od Tretjega reda in ker je bolj ukoreninjena v ljudskih plasteh kakor Tretji red. Misel je zelo pri srcu pisatelju v Času. Pritrjujoče navaja kot gotovo dejstvo, da so si Brazilci »zelo samostojno tolmačili ta papežev nasvet« in ga popolnoma izvedli. »Za uradne nosilce sodelovanja so škofje določili Marijanske kongregacije in v njihovem okviru izvedli vse nasvete papeževe glede katoliške akcije. Vanje so položili vse, kar jim je papež nasvetoval v pismu o katoliški akciji... Papež te izvirne misli ni zavrgel, ampak jo je celo pohvalil. V posebnem pismu z dne 12. maja 1957 je pohvalil veliko gorečnost, ki napolnjuje njihove kongregacije, kot tudi harmonične odnošaje, ki jih goje do katoliške akcije« (171—172).

Bog varuj, da bi kdo mislil, da želimo zmanjšati nenadomestljivo vrednost Marijinih kongregacij in da bi dvomili nad njihovim apostolskim delom. Verjamemo, da so brazilski škofje to naredili, kljub temu pa ostaneta dvom in nevera, da bi papež to res izvirno misel pohvalil, in ali pa, da bi škofje, če so to res naredili, s tem dejanjem pogodili papeževo misel.

Pisatelj sam je postavil podlago našemu dvomu, tako s svojo izjavo kakor s tozadevnimi dokazi. V začetku razprave namreč trdi, da je brazilsko pismo »prikrojeno za posebne razmere v državi in narodu, kateremu je namenjeno... Te (razmere) pa nam niso znane« (166). Zato brazilске razmere razlaga z breslavskim pismom. Dvomimo, da je ta metoda dokazovanja pravilna, prav nič pa ne dvomimo o nepoznanju brazilskih razmer. Še pred nedavnim časom smo dokazali v španski aferi, da še bližnjih španskih razmer ne poznamo. Tudi katoliški Francozi jih niso poznali in smo se motili oboji, kljub papeškim opominom in škofovskim razlagam. Kje daleč od Španije pa leži Brazilija in njene razmere še manj poznamo. Pa tudi pisateljevi dokazi vse kaj drugega dokazujejo, kakor on hoče z njimi doseči. Edini dokaz, ki ga navaja, je papeževo pismo, v katerem papež hvali gorečnost, ki napolnjuje brazilске kongregacije, kot tudi »harmonične odnošaje, ki jih goje do katoliške akcije« (172).

Kaj hvali papež? Katoliško akcijo v Braziliji? To ne! Hvali pa kongregacije. To je en izraz. In kaj hvali pri kongregacijah? Predmet papeške hvale je njihova gorečnost in harmonični odnošaji, ki jih goje do Katoliške akcije. Kjer je govor o odnošajih, je govor o dveh. In drugi izraz, ki prejema harmonične odnošaje, je Katoliška akcija. Če sta dva, to ni eden. Pisatelj pa hoče dokazati, da je v Braziliji Marijanska kongregacija tudi Katoliška akcija, torej eno in isto. Samo zgornje

besede prav gotovo ne dokazujejo tega, kar pisatelj želi dokazati. Kakor jih je zapisal v članku, pričajo proti njemu.

Pa dopustimo pisatelju, da je verodostojno poročal o brazilskih kongregacijah. Neverjetna pa je zveza med brazilskim in kongregacijsko-pohvalnim pismom. Po pisateljevem mnenju so brazilske kongregacije dober sad brazilskega pisma. So uradne od škofov postavljene nosilke cerkvenega apostolata. Od škofov izbrane, da bi ne cepili katoliških sil. Tako sadonosne in idealno izpeljane organizacije Katoliške akcije, da jih papež zato hvali.

Zakaj ne verjamemo? Ne moremo pa verjeti zaradi takih nejasnosti, v katere je zavita pisateljeva trditev. Iz notranjih kriterijev spoznamo, da je tehnično nemogoče, da bi zaradi brazilskega pisma brazilske kongregacije postale organizacije Katoliške akcije in si v tako kratkem času zaslužile papeško pohvalo. Zakaj je nemogoče? Čas je prekratek, da bi se vse to moglo zgoditi, kar pisatelj domneva. Brazilsko pismo je bilo dano v Rimu 28. oktobra 1935 in papeško pohvalno pismo pa 12. maja 1937. V dobi poldruga leta se je moralo zgoditi tole: pismo je moralo napraviti dolgo pot preko Oceana; kardinal je moral sklicati škofovsko konferenco; poseben odbor je moral zadevo preštudirati in napraviti pravila; potrebno je bilo sklicati odbore Katoliške akcije; začeti z delom; čakati sadov; poročati v Rim; v Rimu so morali zadevo preučiti; sestaviti pismo in še drugo. Vse to se je moralo zgoditi v 18 mesecih. Tó so res »izvirne izvedbe«, brezprimerne izvedbe papeških nasvetov o organiziranem sodelovanju laikov.

Pa zopet dopustimo, da je vse resnično, kar pripoveduje pisatelj. Pa le nastane vprašanje, od kod jemlje domnevo, da so brazilski škofje pogodili papeževo misel v izvedbi Katoliške akcije. Dokaznega besedila ne navaja. Laže bi iz pisma dokazali, da Marijanske kongregacije niso nasvetovane nosilke Katoliške organizacije. Ali ne vsebujejo tega načela naslednje besede iz brazilskega pisma: »Pomagale bodo družbe in ustanove, ki imajo namen ali gojiti pobožnost, ali vedno bolj razširjati versko kulturo, ali tudi posvečati se kakemu posebnemu udejstvovanju na polju družabnega apostolata. Vsa ta društva bodo v resnici pomožne čete Katoliške akcije — auxiliaries Actionis Catholicae virtutes (AAS XXVIII [1936], 163). Ne samo v tem pismu, skoraj v vseh tovrstnih pismih razlikuje papež med uradnimi in pomožnimi četami Katoliške akcije. Med pomožne sile šteje papež društva, ki goje pobožnost, versko kulturo, in tista, ki se posvečajo kakemu posebnemu udejstvovanju na polju družabnega apostolata. Težko bo dognati, da je Marijina kongregacija že Katoliška akcija in da ne spada med zgoraj navedena pobožna društva. Če so brazilski škofje drugače naredili, so pač izvedli svojo misel, papeževega nasveta pa niso izpeljali. Naj se pisatelj le prepriča v avtentičnih papeških izjavah.

Čas XXIII (1928/29), 303, dela razliko med italijanskimi in našimi Marijinimi družbami. V smislu prvih pravil Katoliške akcije so naše Marijine družbe privzeli v odbore in k delu. Za Italijo velja drugačna praksa. V Italiji ne spadajo h Katoliški akciji versko-nabožne organizacije, ker ima Italijanska Katoliška akcija »lastne« šestere organizacije (Čas XXIII, 303). Kar piše Čas, je ponavljanje besedi Pija XI., ki neprestano pripoveduje, da versko-nabožne organizacije niso Ka-

toliška akcija, pač pa od božje previdnosti izbrane pomožne čete. Mnenje Pija XI. je kardinal Pacelli 30. marca 1930 sporočil Marijinim družbam. V nekoliko obširnejši razlagi ga prinaša ljubljanski Škofijski list iz leta 1934, takole: »Razne katoliške organizacije, bodisi da so cerkvene (Marijine družbe, Tretji red itd.), bodisi kulturne (katoliška prosvetna društva), bodisi karitativna (Vincencijeve konference, dobrodelna društva), bodisi strokovna, se ne morejo kratkomalo označiti za KA, pač pa jih moremo smatrati za njene prave in od Previdnosti hotene pomožne čete« (Škof. list 1934, 11).

Pod rimskim vplivom je tedaj še škof-koadjutor dr. Gregorij Rožman dne 12. VII. 1930 na shodu dekanov ugotovil, da versko-nabožne družbe ne tvorijo prave Katoliške akcije, rekoč: »Po veliki večini pa si gospodje dušni pastirji še niso na jasnem, kaj je KA in v čem je njeno delo. Preveč zamenjujejo KA z že obstoječimi organizacijami. Nekje n. pr. obstoja KA v tem, da je župnik imenoval za vsako vas po dve tretjerednici, ki delujeta v smislu KA'. Ponekod pa tvorijo odbor KA odbori prosvetnih društev, Marijine družbe in III. reda. Toda to ni KA« (Škof. list 1930, 118). Jasnih in avtoritativno danih cerkvenih izjav o pravih odnošajih verskih društev do Katoliške akcije ne moremo preslišati in ne po svoje razlagati. Če so brazilski škofje res preoblikovali Marijine družbe v Katoliško akcijo, potem smisla brazilskega pisma niso doumeli.

Kakšni pa so hvalevredni odnošaji med Katoliško akcijo in verskimi društvi? Znani italijanski pisatelj o Katoliški akciji L. Civardi svari pred dvema zmotama, ki bi lahko v korenini ogrožali prave medsebojne odnošaje, in navaja želje, ki jih morajo prizadete organizacije uresničiti, da izpolnijo željo sv. očeta. Katoliška akcija zakrivi veliko napako, če misli, da so verske organizacije postale nepotrebne in se preživele, kadar se kje ustanovi Katoliška akcija. Na drugi strani Pij XI. nenehoma naroča, naj se plemeniti in potrebni dejavnosti verskih organizacij doda še druga dejavnost, ne manj plemenita in potrebna in zaradi težkih razmer na žalost tudi najpotrebnejši versko-družabni apostolat Katoliške akcije. Tako piše v priročniku: Manuale di Azione cattolica, za katero delo se je sv. oče po kardinalu Pizzardu pisatelju zahvalil, ki je v materinem jeziku že doživelo 10 izdaj (str. 267) in je do sedaj izven domovine že doživelo 14 prestav.

Taisti pisatelj se sklicuje na papeške dokumente, ko opisuje meddruštvene razmere. Papež ne želi, da bi ob ustanovitvi Katoliške akcije versko-nabožne organizacije »prenehale, se použile ali preoblikovale« (transformazione). Omenjene organizacijske izpremembe zabranjujejo neposredni nameni in cilji tako Katoliške akcije kakor imenovanih organizacij (Civardi o. c. I, 260.) Prav Marijinim družbam je rekel Pij XI. dne 30. marca 1930: Ni potrebno odpovedati se lastnim posebnim oblikam, ki celo morajo obstajati, te pobude dobrega; nočemo reči, naj se preoblikujejo v druge organizacijske oblike, tudi nočemo reči, da bi se morale smatrati dobesedno in formalno tako imenovana Katoliška akcija. Gre le zato, da vse te oblike dobrega morejo in morajo podpirati osrednjo pobudo Katoliške akcije (Civardi, 260).

Dobre odnošaje izvestno moti nasprotovanje Katoliški akciji. Vsako nasprotovanje je graje vredno. Naj bo dejansko nasprotovanje,

da kdo napada njeno delo, načine dela, članstvo ali vodstvo, njen razmah ali ugled, ali pa naj bo zgolj v čustvovanju. Noben način nasprotovanja ni dovoljen. Najhujšo stopnjo pa predstavlja tisto nasprotovanje, ki odreja Katoliški akciji pravico do obstoja, češ da ni potrebna in da jo lahko nadomeste druge organizacije.

Še eno obliko nasprotovanja moramo žal omeniti. Marsikdo si domišlja, da je posameznik ali pa organizacija storila dovolj, če v vprašanju Katoliške akcije ohrani nevtralnost. Katoliška društva ali verske organizacije molče o Katoliški akciji, kakor bi zanje ne obstajala. Ali je katoliška organizacija še živa, če se za Katoliško akcijo ne zmeni? Ali je tako versko društvo še dejansko versko in katoliško, če ne pozna ne papeževega ne škofovega glasu. Spoznavno znamenje Kristusovih vernikov je prav to, da poznajo Njegov glas in hodijo za Njim. Nositelji Kristusovega glasu pa so cerkveni predstavniki. In ti ukazujejo, da naj vlada med Katoliško akcijo »srčna vzajemnost, ona sporejenost in medsebojna sporazumnost, ki smo jo že velikokrat priporočali« (Brazilsko pismo 21).

Nevtralnost ne odgovarja namenom sv. Cerkve. Katoliška akcija je dolžna, da pozna katoliške organizacije, jim pusti pravično in primerno samoodločbo, pomaga po možnosti pri delu in se veseli njihovega napredka. Sama pa ima vsaj to najmanjšo pravico, da ji puste pravico do tistega in takega obstoja, kakršnega ji je naklonila cerkvena oblast. Pravico pa ima do njihove molitve, stvarne, osebne in duhovne pomoči. Tako pomoč nudijo verske ustanove z odstopom primernih prostorov Katoliški akciji, da vežbajo njene člane v duhovnem življenju, pomagajo s članstvom, svetujejo vstop v vrste Katoliške akcije, pomagajo tudi z osebjem, pri skupnih akcijah sodelujejo s Katoliško akcijo in ji prepuste vodstvo.

Tuje so nam take trditve. Žal, da res! Pa bi nam morale biti domače in znane. Morale bi postati že življenje. Skoraj bo deset let, odkar jih je napisal sedanji naš nadpastir vsem vernikom, zlasti pa duhovnikom. »Verske cerkvene organizacije so lahko semenišča KA, iz njih se bodo največkrat rekrutirali bojevniki KA. Druga katoliška društva pa so na eni strani pomožne organizacije oficijelne KA, na drugi strani pa najbližje in prvo področje, na katerem KA apostolsko deluje, da člane teh društev prepoji s pristnim duhom Kristusovega kraljestva. KA je za ta društva spodbuda in nekak vrh, v katerem se stikajo. Iz tega sledi, da med KA in drugimi katoliškimi organizacijami ni kvarljive konkurence, ampak da more in mora vladati medsebojna dobrohotnost in iskrena vzajemnost« (Škof. list 1934, 11).

Koliko je takih društev, ki bi vzela besede zares, da bi jih poznala in priznala; da bi po njih živela in pomagala. In to po mnogih letih! Kje imamo pravico, pričakovati božjega blagoslova pri delu, če vse storimo, da katoliško gibanje zatajimo, osumničimo in spodkopljemo.

Težkoče napravlja vprašanje, na kakšnih načelih temeljijo zgornje določene izjave? Kakšni razlogi so nagnili zakonodavca, da je izdal takšne določbe? Cerkvena oblast je upoštevala vsebino, cilje, vrsto apostolata in oblike prizadetih organizacij.

Katoliška akcija ima isti smoter kakor sv. Cerkev. Argentinskim škofom je to pojasnil Pij XI., ko jim je pisal 4. decembra 1930., da »je

nad vse vzvišeni namen Katoliške akcije, ki je isti kot smoter Cerkve: Mir Kristusov v kraljestvu Kristusovem« (AAS XXXIV [1942], 242). Verska društva imajo delne in pomožne namene, ki merijo predvsem na samoposvečenje članov. Po določilih Občega cerkvenega zakonika ima Tretji red nalogo, voditi svoje člane k popolnosti pod vodstvom in v duhu nekega reda, na primer frančiškanskega. Cilj je torej posvečenje (kan. 702). Verska društva pa skrbijo za gojitev pobožnosti in dobroteljnosti (kan. 707, § 1). Cilji so torej zelo različni. Kakor so različni cilji, tako so različne vrste apostolatov. Katoliška akcija ima prav tak apostolat kakor Cerkve. Tretji red in verska društva vrše apostolat in sicer za tisti namen, kakor so ustanovljena. Ustanovljena so predvsem za gojitev samoposvečenja, zato njihov apostolsko delo pridobiva druge za samoposvečenje, drugače bi njihov apostolsko delo seglo preko cilja. Pa ne, da bi kdo mislil, da Katoliška akcija ne ceni samoposvečenja. Nikakor ni tako! Katoliška akcija samoposvečenje zahteva in ga predpostavlja. Začenja torej graditi tam, kjer so verska društva prenehala.

Razliko apostolatov je zopet pojasnil Pij XI. argentinskim škofom: »Že prav zaradi tega, ker je Katoliška akcija apostolat, ne vsebuje samo posvečenja pojedincev, čeprav je to kot temelj nujno potrebno, ampak predvsem skrbi za dobro bližnjega« (AAS XXXIV [1942], 242).

Iz papeških besed slede važni zaključki za delo in medsebojne odnose. Katoliška akcija nujno rabi verska društva in je navezana na njih pomoč. Kaj naj počne Katoliška akcija brez samoposvečenja članov. Kdo ima boljše pripomočke, učinkovitejša sredstva, uspešnejše metode in bogatejše skušnjave za gojitev pobožnosti kakor omenjena društva? Nasprotij in trenj ni, če so oboja društva prav vodena. Katoliška akcija jih ne more pogrešati in so ji v nemalo pomoč (pomožna akcija).

Dalje sledi! So razlogi, ki zabranjujejo spremembo verskih društev v organizacije Katoliške akcije. Če bi verska društva ne bila ustanovljena, pa bi jih bilo treba ustanoviti že zaradi potreb Katoliške akcije. Preoblikovanje v Katoliško akcijo je tudi iz notranjih in juridičnih razlogov nemogoče in nedopustno. Katoliška akcija ima namreč univerzalnejši smoter kakor ga imajo verska društva. Zato nobeno versko društvo, če ima pravilno sestavljena pravila, ne more na osnovi svojih pravil takoj prevzeti nalogo Katoliške akcije. Prej bi moralo društvo spremeniti pravila s primernimi dodatnimi pravili, kar bi tako občutno in bistveno spremenilo obliko verskega društva, da bi prenehalo biti to, kar je bilo in bi začelo bivati kot nova organizacija. Konec stare organizacije bi bil začetek nove. Tako preoblikovanje društev juridično ni dopustno, ker so verska društva pravne osebe, ki so večne, če jih postavna oblast ne zatre (kan. 102, § 1). Velja v Cerkvi pravilo: Sint, ut sint, aut non sint! Pravilno torej, to se pravi v skladu z določili cerkvenega prava in dosedanje prakse je združitev verskih društev in Katoliške akcije nemogoča in nedopustna. Zato takega preoblikovanja papež ne svetuje in ne odobrava. Če pa so kje na svetu kaj takega škofje naredili, bomo pač rekli, da so se zelo zmotili, ne bomo pa rekli, da so organiziranje Katoliške akcije vzorno rešili. Lastne organizacije so dopustne in upravičene.

Še več! Pomenijo višek organizacijskih oblik Katoliške akcije, kar živo dokazujejo pravila Italijanske Katoliške akcije, ki je klasična dežela lastnih organizacij.

Ker smo že tako daleč, tvegajmo še korak dalje. Poznamo dobre odnošaje in dolžnosti do verskih društev. Katoliška akcija pristočno prizna, da ta društva rabi in zavisí v neki meri od njihovega duha in dela. Samo po sebi nastane vprašanje: »Kakšne obveznosti pa imajo verska društva do Katoliške akcije in ta kakšne pravice do njih?« Na vprašanje oba papeža Katoliške akcije ponovno odgovarjata: Katoliški vzgojni zavodi, verska društva, vzgojitelji — svetni in redovni — so poklicani, da vpeljejo Katoliško akcijo v vzgojne zavode in jo uporabljajo kot nujno sodobno vzgojno sredstvo. Takih nasvetov so polni papeževi nagovori in pisma. Vzgoja za Katoliško akcijo je potrebna in koristna zavodom in dijakom. Dijak, ki ni vzgojen v duhu Katoliške akcije, ne bo kos sodobnim zmotam in zablodam in bo kmalu nasedel zvencešim vabam sodobne propagande. To danes ni več napoved, marveč je postalo zgodovinsko dejstvo. V brazilskem pismu na primer še pravi papež: »V velik prid pa bo še prav posebno mladeničem samim, ko smo že večkrat poudarjali: zajeti o pravem času in utrjeni bodo našli v organizaciji, ki jih bo spremljala tudi skozi najtežje dobo, obrambo in oporo. Tako bodo mogli odbiti in premagati številne in težke nevarnosti družabnega okolja, v katerega bodo morali vstopiti« (Naša pot X, 21). Prav isto velja — po istem papeževem pismu — tudi za verska društva.

Iščemo napak, zakaj je dijaštvo tako mrzlo do Cerkve in se tako v veliki meri izgublja. Kaj ni morda prav tu glavna napaka. Po papeževih besedah mladina, ki ni šla skozi šolo Katoliške akcije, podleže nevarnostim družabnega okolja. Ni sodoben katoliški vzgojitelj, kdor o Katoliški akciji molči in ne pridobiva in vzgaja dijakov zanjo. Papež je ukazal ustanovitev Katoliške akcije v zavodih vseh vrst in če ni ustanovljena, kdo odgovarja za nastalo duhovno škodo? Zato je prav, da »sadike Katoliške akcije ne cvetejo samo na visokih in javnih srednjih šolah, marveč se spodobi, da cvetejo tudi v vzgojnih zavodih« (AAS XXXIV. 1942, 250).

Kar velja za vzgojne zavode, velja tudi za verska društva, naj jih vodijo svetni ali redovni voditelji. Kako je zadeva važna in nujna, dokazuje Pijevo kolektivno pismo, ki ga je po njegovem naročilu tedanji državni tajnik kardinal Pacelli pisal ravno takim poglavarjem, ki imajo pod svojo oblastjo tudi verska društva (Tretji red, Marijine družbe, Vincencijeve konference itd.) Poziva jih, naj »iz zelo tehtnih razlogov nudijo od božje previdnosti nakazano pomoč, bodisi z molitvijo, bodisi z oznanjevanjem lepote, nujnosti in vrlin Katoliške akcije, bodisi z navduševanjem in navajanjem svojih članov k nji, kar zlasti velja za zavode in kongregacije, ki zbirajo mladino za ohranitev sadov krščanske vzgoje« (15. marca 1936, La parola del Papa³, 186). Pogosto in imenoma govori o Tretjem redu in Marijini družbi.

Sedanji papež Pij XII. sodi prav tako, kakor je mislil nekoč kardinal Pacelli. Ne misli, da so verska društva organizacije Katoliške akcije. Predpostavlja namreč potrebo, da se v zavodih in v verskih društvih ustanove skupine Katoliške akcije. Organizacijska

oblika v teh društvih se od drugih organizacij ne razlikuje. Gre pa papežu zato, da se uvedba izvrši na pravi način, ki bo upošteval avtonomijo in organizacijsko posebnost v omenjenih društvih. Tudi če imajo cerkvene organizacije svoje cilje in lastne oblike organiziranega apostolata, kljub temu spada tudi v njih vrste Katoliška akcija. »In če bodo,« je rekel papež Pij XII. zastopstvu Italijanske Katoliške akcije, okrog 100 škofom in dvema kardinaloma, »v katoliške vzgojne zavode in prav tako v cerkvene organizacije, ki imajo tudi cilje in organizirane oblike apostolata, prodirale notranje organizacije Katoliške akcije, se bo to zgodilo obzirno in previdno, ne da bi se kaj motil ustroj in življenje zavoda ali organizacije« (Revija Kat. akc. 1941, 490).

Razlagajmo kakor koli, eno je gotovo, da papež stavi zavode in verske organizacije v isto vrsto, v kolikor so oboji potrebni, da sprejmejo vase organizirano Katoliško akcijo. Jasno pa sledi iz vsega, da Marijine družbe niso organizacije Katoliške akcije.

Iz vsega članka je razvidno, da hoče pisatelj ugotoviti, da zaradi pomanjkljivega študija ne poznamo Katoliške akcije, to je, da mi še nimamo prav zgrajene Katoliške akcije. Sicer piše, da imamo skoraj neštevilno Pijevih okrožnic, pisem in izjav o tej stvari. Vendar pa on izbere izmed vseh le dva dokumenta, ki ju podrobneje obdela. To pa zato, ker se mu zdi, da predstavljata breslavsko in brazilsko pismo dva protipola ali antipoda v gledanju in presojanju Katoliške akcije. Tudi članek je zgrajen na dvopolarnem načelu. Opira se na breslavsko pismo, ki je starejše od brazilskega, in sodi, da bolje odgovarja družabnemu liku našega kulturnega življenja. Papeževa zamisel, pravi, ni nič novega, pomeni tradicionalno katoliško gibanje, zato govorimo o katoliški akciji in ne o Katoliški akciji. Pravopis zahteva pisavo z malo začetnico. Nositelji so že obstoječa društva, za vzor so mu brazilске Marijine družbe. Lastnih organizacij papež ne ukazuje, prepušča namreč rešitev vprašanja domačim škofom, ki poznajo razmere in dane možnosti v domovini (173).

Od te strani se pojavljajo ugovori proti drugačnemu izvajanju Katoliške akcije pri nas. Nesreča je v tem, da pri nas »nekateri krogi« pretirano tolmačijo brazilsko pismo, češ da je Pija XI. katoliška akcija nekaj novega, da zahteva lastne organizacije. Delajo namreč razliko v apostolatu že obstoječih društev in lastnih organizacij Katoliške akcije. Prav tako delajo med omenjenimi organizacijami razliko v pravnem pogledu. Pišejo neupravičeno in nepravopisno z veliko začetnico. Klasičen primer zavožene Katoliške akcije in svarilen zgled, kakšna bi Katoliška akcija ne smela biti, je naša Katoliška akcija, ker je prepapeška. Vsak katoličan stori dobro delo, kdor ji jemlje ugled in omejuje njeno akcijsko sposobnost. S tako Katoliško akcijo ni mogoče sodelovati. Prav imajo in upravičeno ugovarjajo in dovoljeno je znašati očitke na njen račun.

Obračajmo članek tako ali tako, priznajmo člankarju najboljše namene naklonjenosti in dobrohotnosti, vendar v celem članku ne najdemo drobnega žarka dobrohotnosti in ne zasledimo drobtine naklonjenosti. V celoti učinkuje negativno, razkrajajoče in podirajoče, kar budi v bralcu vtise sumničenja in zgrešenosti Katoliške akcije in izrecno daje prav tistim, ki ji ugovarjajo in očitajo ter tako kvari

dobro voljo in pripravljenost za delo ter namerno ali nenamerno opravičuje tiste, ki se zanj ne zmenijo. Kako bi vtisi sumničenja ne zajeli bralca ob očitkih izrednega zanimanja za eno papeško pismo in neupoštevanje drugega; ob očitkih pretiranega tolmačenja papeškega pisma in neupravičenega prisvajanja lastnih organizacij in načina pisanja. Vsebuje občutje zgrešenosti in nepravilnosti naše organizacije, ki mora biti do temelja napačno zgrajena.

Kronist se bo čudil dvema dejstvoma: Kako je bilo mogoče, da smo ob dvajsetih letih obstoja Katoliške akcije še imeli boj za abecedo Katoliške akcije, in kako je bilo mogoče, da smo v časih strnjenih nasprotnikov, ob usodni uri za Cerkev in narod si privoščili razkošje debat in zaviranje dela pri cerkveno pravilno ustanovljeni Katoliški akciji, ko bi se morali vsi v pravi krščanski ljubezni znajti pri takem delavnem načinu, ki ga je avtoritativno določila Cerkev.

Ostale katoliške organizacije, ki jih uradna Katoliška akcija kot pomočnice prizna, se imenujejo pomožne sile Katoliške akcije (*auxiliaria Actionis Catholicae*). Izrazi in pomen so vzeti iz papeških listin. Le kateri katoličan bi si upal svojevoljno rabiti take izraze, če bi jih pristojne cerkvene oblasti ne bile uvedle. Tudi prireditelji brazilskega pisma si jih niso sami izmislili.

Pisatelj se po pravici sklicuje na papeža, da brani cepitev in razpršitev katoliških sil. Cepitev sil pomeni ustanovitev združenj, ki imajo slične cilje kakor Katoliška akcija. Cepitev sil ni ustanovitev lastnih organizacij Katoliške akcije, tudi ni cepitev sil, če škof verske družbe ne preoblikuje v Katoliško akcijo. Izvestno pa imamo cepitev sil, če kdo poleg že ustanovljene uradne Katoliške zagovarja in podpira drugačno, svojo zasebno, če tudi zgolj umišljeno organizacijo »Katoliške akcije«, kar javno dela v času objavljeni članek.

Tako čudno je tisto pisanje o »nekih krogih«, ki neupravičeno govore o lastnih organizacijah in pišejo z veliko začetnico. Že »neki krog« je nedoločen pojem, kako nedoločen pojem so šele »neki krogi«. Ugibati moramo, kdo vse spada v te kroge. Imenoma sta imenovana le dva: dr. Ign. Lenček in dr. Odar (166). Prvi je prevajatelj brazilskega pisma, drugi pa je začetnik ali morda bolje obnovitelj treh uradnih izjav. Jih bo pa več, ki pa niso imenovani. To so komentatorji in založniki »Naše potik«. Pa niso delali na svojo pest, ampak so se podvrgli cerkvenemu pregledu. Delo »nekaterih krogov« je uradno pregledal dr. A. Ušeničnik kot škofijski cenzor in je tisk dovolil uradno gen. vikar Ign. Nadrah. Katoličanu nudi cerkvena cenzura najtrdnjše jamstvo, da so prireditelji delo izvršili stvarno, nepristransko in vestno. Če teče pravda, kdo ima prav in kdo neprav, kdo je upravičen in kdo neupravičen, se moramo držati tistih, ki imajo cerkveno potrdilo. Objektivnost »nekaterih krogov« je trdno overovljena, tako zelo, da je nobeno zasebno mnenje in člankarstvo ne omaje.

Napačna usmerjenost celega članka je zunanji izraz notranjega nenaklonjenega razpoloženja do take Katoliške akcije, kakor je vpeljana pri nas.

Posamezne dele članka težko merimo z logičnimi ali pa s psihološkimi merili. Osnovne trditve, izsledki in zaključki ter način doka-

zovanja presenečajo. Tudi psihološko je neumljivo, kako pisatelj uporablja dokazilno gradivo, da bi določil obliko in vsebino Katoliške akcije.

Pravilno je, da papeška pisma o istem predmetu primerjamo, da manj znana po bolj znanih laže razumemo! Tako pisatelj razlaga manj znano brazilsko pismo nam z bolj znanim breslavskim, ki je naslovljeno kard. Bertramu. Res so pisma o Katoliški akciji prikrojena narodu, kateremu so namenjena; upoštevajo njegovo individualno rast, družabne in versko-cerkvene razmere, veže pa jih ista misel. O organizacijski obliki razpravljajo pisma sicer na splošno, se pa v marsičem ponavljajo in ujemajo ter dopolnjujejo. Za razlago so važne situacijske okoliščine in razlogi, ki so vplivali na nastanek pisma.

Breslavsko pismo je odgovor na sporočilo nemškega episkopata, kako si je zamislil izvedbo Katoliške akcije. Po načelu, da si obliko volijo škofje, pohvali papež vnemo in odobri izvedbo, ki se naslanja na že obstoječe organizacije. Brazilsko pismo je sedem let mlajše (1955). Sedem let ni veliko, a veliko pomenijo, ker obsegajo tista leta, v katerih se je svetovna Katoliška akcija razmahnila in že doživela velike uspehe. Na bogato izkušnjo se sklicuje papež v brazilskem pismu (Naša pot X, 6). V brazilskem pismu našteva osnovne elemente, ki so potrebni za uvedbo Katoliške akcije. Pismo je abeceda za začetnika od papeža zaukazane cerkvene ustanove. Prav zato pa je tako važno, ker bolj kakor druga pisma odkriva papeževo zamisel, ki jo papež tudi organizacijsko nakaže bolj jasno kakor v drugih pismih. Če pisatelj trdi, da so nam nemške cerkvenokulturne razmere bolj znane od brazilskih, mu pritrjujemo. Smatramo pa za nelogičen zaključek, če pisatelj misli, da je s tem dokazal, da je tudi ideja ali oblika Katoliške akcije določeneje in bolje razložena v breslavskem kakor v brazilskem pismu. Mlajšemu gre prednost, da izvirneje podaja veliko misel kakor starejše pismo, zlasti ker v prvem pismu govori svobodno, v drugem pa samo vljudnostno odgovarja.

Povedati moramo, v čem obstoji težava. Dokler gre za idejo Katoliške akcije, vlada soglasje, ko pa gre za ostvarjenje konkretne Katoliške akcije, nastanejo spori. Eni zagovarjajo to in drugi drugo obliko. Vsak bi se rad skliceval na najvišjo avtoriteto. Pri nas je cerkvena oblast uvedla lastne organizacije.

Pisatelj misli, da ta oblika ne odgovarja našim razmeram. Pri nas bi se morali nasloniti na že obstoječa društva. Misli, da je bilo brazilsko pismo povod, da se je naša Katoliška akcija preoblikovala. Zakaj? Brazilsko pismo je izšlo krog julija l. 1936. Še isto leto, le dva ali tri mesece za tem, dne 20. oktobra je škofijski list že objavil nova splošna pravila Katoliške akcije, ki jih je ljubljanski ordinarij potrdil že 26. sept. 1936 in se opirajo na načela lastnih organizacij.

Nova pravila so začeli pri nas prirejati dobro leto, preden je bilo objavljeno brazilsko pismo. Kljub temu je verjetno, da je pismo vplivalo tudi na formulacijo novih pravil. Oba pojava časovno preveč sovpadata, da bi zveza med njima ne bila verjetna. Pozabiti pa le ne smemo, da sta pobuda in spoznanje nujne potrebe novih pravil zrasla že prej, ker so se pri nas že prepričali, da so že obstoječe organizacije manj uporabljiva oblika za delo Katoliške akcije. Kako utemeljeno je bilo

to spoznanje in kako modri so bili ukrepi, ki so temu spoznanju sledili, pa zadostno pričajo naši časi. Naj vsak pomisli, kakšna bi bila danes naša Katoliška akcija, če bi bila zgrajena na tedaj obstoječih organizacijah.

Pisatelj bi rad dokazal, da je bila zavržena oblika boljša od sedanje. Lastne organizacije mu ne ugajajo. Kljub dejstvu, da se že obstoječe organizacije v vlogi Katoliške akcije niso obnesle, se vojskuje zanje še danes.

Dvomimo pa, da bi neupravičenost lastnih organizacij dokazal na način, kakor ga je ubral. Piše, da »prireditelji (brazilskega pisma) neupravičeno zahtevajo lastne organizacije (172); papež pač zahteva organizacije (173); ne prepoveduje ustanavljati novih organizacij (173); rešitev (organizacije Katoliške akcije) naravno prepušča domačim škofom« (173).

Iz članka veje neprikrita želja, dokazati napačno tolmačenje pisma pri tistih, ki na podlagi brazilskega pisma ustanavljajo lastne organizacije. Po metodi, ki jo rabi, njegova želja ne ostane ne samo nedokazana, ampak, kar je zanj slabše, tudi nedokazljiva. To se pravi, da na način, ki se ga drži, tega ne sedaj ne kdaj v bodoče ne bo mogel dokazati. Najhujše pa je zanj to, da na podlagi njegovih trditev, tako prireditelji pisma kakor zagovorniki lastnih organizacij, lahko dokažejo pravilnost svojega stališča in upravičenost ustanavljanja lastnih organizacij.

Pri nastajanju organizacij Katoliške akcije moramo razlikovati dva sestavna člena: papeškega in škofovskega. Privatniki ne pridejo v poštev. Papeški člen sestoji iz papeške misli in dopustitve poljubne oblike. Škofovski člen sestoji iz izbire določene oblike. Rekli smo že, da je takih oblik v Cerkvi vsaj 1800, ker je toliko upravičenih zakonodavcev. Oblik pa je še več, ker škof obliko lahko izpremeni. Konkretno organizacijo Katoliške akcije sestavljata torej dva člena: papeški + škofovski.

Presodimo upravičenost lastnih organizacij naše Katoliške akcije. Papeški element nedvomno vsebuje, ker vključuje papeško misel o sodelovanju laikov pri cerkvenem apostolatu. Škofovski element tudi vsebuje, ker ji je dal škof to obliko. Kaj torej manjka naši Katoliški akciji, da bi ne bila upravičena ali pravilna ali bi ne imela pravice do obstoja? Pri presoji organizacij Katoliške akcije moramo biti papeški in škofovski, da sodimo pravilno.

Prirediteljem pisma ni potrebno dokazati, da papež zahteva lastne organizacije. Da le dokažejo dopustnost takih organizacij, kar preveč je že, če se jim posreči dokazati, da jim papež daje prednost pred drugimi.

Dvomljivcem moramo povedati, da je naš škof zadevo lastnih organizacij predložil v pretres papežu prav zaradi javnega in prikrita kritiziranja organiziranosti dela in metod Katoliške akcije. Piju XI. je bila oblika naše Katoliške akcije tako všeč, da je mnogim govoril o naši Katoliški akciji. Čenstohovski škof je po svoji avdienci rekel našemu škofu: »Kakšno Katoliško akcijo pa imate pri vas, da mi je sv. oče ves čas moje avdience pri njem govoril samo o vaši Katoliški akciji.« Sv. oče je tudi v javni avdienci priznal pravilnost

našega dela, o čemer je pisal L'Osservatore Romano dne 18.—19. julija 1938. Po kardinalu Pacelliju je dne 3. avgusta 1938 naši Katoliški akciji z lastnimi organizacijami poslal pohvalno pismo, čestitke in blagoslov. Čigavo odobrenje še rabijo naše lastne organizacije, če so že prejele toliko avtoritativnih odobrenj o pravilnosti dela in načina. Pravila je uzakonil na slovesen način ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman na sinodi dne 8. avgusta 1940. Vežejo duhovnike in neduhovnike in to v vesti. Vsaka javna ali zahrbtna kritika je prepovedana. Pritožbe in želje naj se predložijo škofu ali glavnemu odboru.

Dodajmo še besedo o spremembi pravil! Zakaj vsaka sprememba sicer prinaša nova pravila, a zapušča sumnje, da so bila stara slaba. Pa to ni nujno. Kakor človek se postarajo tudi pravila, pridejo nove razmere, ki kličejo nova pravila. Tako je tudi s Katoliško akcijo. Na eni strani se je ideja vedno bolj jasnila, na drugi strani je protiboštvo nastopalo vedno bolj očitno in še razmere so se spremenile, kar vse je govorilo za novo organizacijsko obliko. Nova pravila so izraz pravega spoznanja in vodstvene sposobnosti odbora, ki jih je predlagal in izdelal.

Le štiri leta za tem je hodila isto pot Italijanska Katoliška akcija. Primer je še presenetljivejši in poučnejši kakor naš primer. Italija je že nad pol stoletja gojila misel Katoliške akcije, je že imela bogate izkušnje, dobro poznala uspehe in neuspehe iste ustanove po vsem svetu, je že imela lastne organizacije, imela je izbrano vodstvo in razmeroma zelo nova pravila, ki jih je Pij XI. potrdil dne 2. okt. 1923.

Izkazalo se je kljub temu, da so pravila organizacijsko preohlapna. Čas kliče nova. Zato je Pij XII. postavil posebno kardinalsko komisijo, ki jih je izdelala in jih je papež potrdil 6. junija 1940. Namen pravil je tesnejša povezanost s hierarhijo po škofih in župnikih. Zgrajena so na podobnih načelih kakor naša. Oba zгледа kažeta, v katero organizacijsko smer gre Katoliška akcija. Razvoj je prinesel lastne organizacije. On jih zahteva. Za prireditelje brazilskega pisma pomeni veliko zadoščenje, da so pismo prav umeli in pravilno tolmačili.

Drugačnega gledanja organizacijske oblike je krivo drugačno razumevanje vsebine namena in apostolata Katoliške akcije. Med idejo in formo je vzajemna zveza. Ista ideja išče isto formo, drugačna drugačno. Kdor smatra Katoliško akcijo za katoliško gibanje, katoliško življenje, duhovno obnovo, versko prenovitev društvenega življenja, koordinacijo društvenega življenja in podobno, ta bo zagovarjal drugo organizacijsko obliko kakor tisti, ki mu pomeni »posebno, časovnim potrebam primerno organizirano sodelovanje katoliških vernikov pri cerkvenem apostolatu« (166). Pisatelju damo prav, da različno pojmovanje zahteva različno izražanje tudi v pisavi.

Če gre zgolj za versko prenovu, duhovno poglobitev in koordinacijo društvenega življenja, res ne najdemo razloga, zakaj bi se ustanovila nova organizacija. Koordinacija društvenega življenja, prenova in duhovna poglobitev meri predvsem na tiste vernike, ki se že udeležujejo cerkvenega življenja in so živi člani njenega občestva. Vsi ti ne rabijo novih društev. Izven tega občestva pa ostanejo tisti, ki so se Cerkvi odtujili ali Cerkev sovražijo in napadajo. Kako priti neposredno do teh, jih pridobiti za versko-cerkveni apostolat, kako

preprečiti nakane sovražnikov? Vzemimo za primer Marijino družbo. Marijina družba more in mora poglobiti duhovno življenje. Pri kom pa? Pri svojih članih, ki so že njeni. In če koga pridobi, ga mora pridobiti zase, da ga potem duhovno prenovi. Njen namen in apostolat je pridobivati za Marijino družbo. Predmet njene akcije so njeni člani; predmet Katoliške akcije pa so predvsem njeni nečlani, kako te pridobiti za Kristusa!

Praktičen primer bi bil tale. V nekem podjetju se preklinja Bog, napada Cerkev in njeni predstavniki. Kako se loti dela Marijina družba in kako Katoliška akcija? Marijina družba bo začela s koordinacijo društvenega življenja, versko obnovo in poglobitvijo. Le kako? Kako začeti s koordinacijo društvenega življenja, če ni tam niti enega člana. Začeti z duhovno prenovno in poglobljenjem za katero nimajo smisla, dokler žive v veri sovražnem ozračju. Duhovnik ne more iti tja. Med delom nima vstopa. Pomagati mora le delavec; ne dijak ne duhovnik. Koliko delavcev pa imajo kongregacije, da bi jih poslale v tako okolje. Še dobri družbeniki, če so odšli od doma in ga ni več varovala domača hiša, so se v tujini kmalu izgubili. Tako preoblikuje okolje človeka. Apostolat bi vršila kongregacija tako, da bi delavce iz tistega podjetja vabila v svoje vrste. Ali bo na tak način kdaj pokristjanila okolje, če se apostol ne nahaja stalno na terenu. Osvojiti okolje, se pravi ustvariti take razmere v podjetju, da bo v njem vladalo božje in ne satanovo kraljestvo. Kdor pozna razmere, verjame, da versko-cerkvena društva s svojimi delovnimi načini tega niso dosegla in doseči ne morejo. Če je mogoče, je le čudno, zakaj tega ne dokažejo. Papež misli, da je to nemogoče. Katoliška akcija osvaja okolje in ne prenaša okolja v svoje prostore. Osvaja nečlane, ne da bi jih osvojila za svoje člane, ampak da jih pokatoličani in pokristjani s pomočjo okolja. Razvidno je, da so apostolati različni. Drugačnega vrši kongregacija in drugačnega Katoliška akcija.

Zopet pravijo, da pomeni Katoliška akcija katoliško gibanje. Tudi to je res. Ne zavzema celotnega gibanja, marveč le neko določeno gibanje, ki ga je svojevrstno priklinal v življenje Pij XI. Pojem katoliškega gibanja obsega marsikaj. Obsega katoliško gibanje za nračnost, za šolo, tisk, film, kino, vzgojo in drugo. Iščemo pa tisto značilnost, po kateri se gibanje Katoliške akcije loči od drugih gibanj.

Drugič pravijo, da je katoliško življenje. Tudi papež rabi to besedo. Pa ne tako, da bi s to besedo hotel podati definicijo Katoliške akcije. Besedo rabi retorično in metonimično, učinek za vzrok. Katoliška akcija ni samo katoliško gibanje in ne samo katoliška prenova. Ne boji se besed, da bi zaradi njih izgubila pravico do obstoja. Ona goji duhovno prenovno in poglobljenje, ureja društveno življenje, je gibanje in katoliško življenje. Mislimo, da noben nasprotnik ne more zanikati, da bi Katoliška akcija zgoraj omenjenih stvari vsake posebej in vseh skupaj ne gojila. In vendar vse to ne izpolni njene vsebine.

Ne brez božjega navdihnjenja, torej pod vodstvom Sv. Duha podaja papež definicijo Katoliške akcije, da pomeni sodelovanje vernikov pri hierarhičnem apostolatu Cerkve.

Značilni sta dve besedi: sodelovanje in cerkveni apostolat. Sodelovanje je nekaj drugega kakor prenova, poglobljenje, katoliško živ-

ljenje ali gibanje. Vse to pač predstavlja, vse to je predpogoj, da more vernik sodelovati. Cerkevni apostolat pa obstoji v isti nalogi, ki jo ima Cerkev: uresničiti božje kraljestvo. Po pravilih ima namen, osvajati zasebno družinsko in socialno življenje za Kristusa Kralja. Kdor pravilno presoja namene in vsebino definicije, bo spoznal, da se prilega le eni organizaciji in da se zato ta loči od vseh drugih. Možno je, da si druga organizacija to značilnost prisvaja. Cerkev jo priznava le eni.

Vir drugačnega pojmovanja je sodba: ali se lastne organizacije bistveno razlikujejo od verskih in katoliških društev ali ne? Pisatelj v Času dokazuje, da med Pijevo akcijo in akcijo njegovih prednikov zadnjih 80 let ni razlike. Sedanja Pijeva akcija ni novost. Nasprotno pa jo hočejo prireditelji pisma prikazati kot novost, ki se bistveno loči od vseh drugih organizacij. Stvar je še bolj zamotana, če pritegnemo k tej točki besedilo Zakonika ljubljanske škofije in Pastoralnih inštrukcij, v katerih je zapisano: O razmerju med organizacijami Katoliške akcije in verskimi in katoliškimi društvi določa čl. 260 Zak. lj. šk. takole: »Lastne organizacije Katoliške akcije se bistveno razlikujejo od verskih in katoliških društev in se zato tudi ne dajo nadomestiti z njimi.« Še na drugih mestih govore Pastoralne inštrukcije o novostih Katoliške akcije.

Zdi se, da piše pisatelj upravičeno, »da nobena okrožnica iz prvega desetletja papeževanja Pija XI. ne pozna posebnih 'lastnih' organizacij. In tudi Katoliške akcije ne predpostavlja kot 'nekaj' izrecno novega... Obstoječe organizacije naj se prepoje z apostolskim duhom« (168). Mogoče bo pisatelju dobrodošlo, da ga spomnimo na še jasnejše besede, da Katoliška akcija zares ni nobena novost. L. 1929. dne 8. septembra je rekel papež, »da je pač velika zmota, če kdo misli, da je Katoliška akcija kakšna iznajdba zadnjih dni« (La parola del Papa, 16). Seveda s to besedo še ne odkrije misli, kdaj in kje se je začela. Ob drugih prilikah je omenil tudi to, »da izhaja že iz evangeljskih časov, ko se na primer sv. Pavel hvaležno spominja sodelavk, ki sta se z menoj trudili za evangelij« (Filip 4. 3). V pesniškem zanosu zastopnikom rimske Katoliške akcije prikazuje: »da je Katoliška akcija starodavna, častitljiva in sveta; da prihaja k nam v pravem pomenu besede od prvih apostolov, more se reči na perutih božje navdihnjene besede, na krvavih valovih prvih mučencev« (La parola del Papa, 14).

Vprašanje starosti ima svoje ozadje. Ko je začel Pij XI. vedno bolj neugnano zahtevati sodelovanje laikov pri svetem cerkvenem poslanstvu, so mnogi smatrali laični apostolat kot novost. Kar pomeni, da je domislica enega papeža, ki bo pod drugim zaspala. Smatrali so jo za muhavost in kaprico, ki jo pameten človek razume in s spoštljivim molkom preide. Proti takemu psihološkemu nastrojenju, ki izvira iz napačne konservativnosti in starikave lagodnosti, očitajoče ugovarja sv. oče, da »Katoliška akcija ni kakšna lepa sodobna novotarija, kakor si nekateri (duhovniki in neduhovniki) umišljajo, to so taki, ki niso pripravljeni je sprejeti in ki ne ljubijo preveč te lepe novosti« (cfr. Cavagna, Collaborazione apostolica, 1932, 3).

V obsodbo teh in v svoje opravičilo navaja papež apostolski izvor laičnega apostolata. Starodavnost nove ustanove poznamo. Dozdevno govori za pisatelja v Času, da se Katoliška akcija nanaša na že obstoječe organizacije. Teh pa prva Cerkev ni poznala v našem smislu. O organizacijah ni govora. Kaj pa je potem tisto starodavno, kar je prišlo kot sveta dediščina iz apostolske zapuščine v naše roke. Papež hoče poudariti, da je to: sodelovanje laikov pri cerkvenem apostolatu. Torej ni govora ne o prenovi ne o katoliškem gibanju in ne o kakšnih organizacijah. Ustanova laičnih sodelavcev je starodavna.

Laični apostoli so sodelovali posamič ali skupinsko. Skupinske poizkuse so delali papeži v Italiji od l. 1866. dalje. Laični apostolat so naslonili na že obstoječe organizacije. V dobrih petdesetih letih so jih zamenjali z lastnimi organizacijami (2. oktobra 1923). Od leta 1940. (6. julija) so lastne organizacije še krepkeje povezali v organizirano celoto.

Spoznamo, da je vsebina ostala skozi vsa stoletja neizpremenjena. Cerkev je vedno rabila in upoštevala sodelovanje laikov. Način sodelovanja, zunanja oblika pa se je izpreminjala. Zadnjo obliko je doživel apostolat v lastnih organizacijah. Poznamo torej primere, kjer se obstoječe organizacije ne prepoje z apostolskim duhom, marveč se v resnici ustanavljajo nove oblike, ki se bistveno ločijo od prejšnjih, kakor trdi Zakonik ljubljanske škofije. Vsebina je ista, oblike pa so res nove, kakor poudarjata oba papeža Katoliške akcije.

Zelo neradi pa se dotaknemo dokazilnega gradiva, ki ga uporablja pisatelj. Ne bi radi kaj odkrivali, vendar stvar zahteva, da pokažemo vsaj na nekatere primere nestvarnosti dozdevnih dokazov iz navajanj, ki niso prepričljivi, pač pa podtakljivi, kakor bi bili priveditelji brazilskega pisma tako brezvestni, da bi pismu kaj podtaknili, česar papež ni pisal.

Eden izmed mnogih očitkov je način pravopisa. Neupravičeno pišemo Katoliška akcija in ne katoliška akcija. Pisati moramo z malo začetnico, ker pišemo z malo začetnico tudi besedo katoliško gibanje. To delamo iz napačnih namenov, da bi dokazali razliko med katoliško akcijo Pija XI. in katoliško akcijo njegovih prednikov. Primerjava Katoliške akcije s katoliškim gibanjem je prav slaba. Ali je katoliško gibanje kaj določnega? Kaj vse lahko pomeni? Katoliško gibanje samo zase je brezoblično, ni organizacija. Katoliška akcija pa je organizacija, ki ima po pravilih značaj pravne osebe. Člen peti se glasi: Katoliški akciji v Sloveniji in vsem njenim edinicam je podeljen značaj pravne osebe. Sledi, da pišemo upravičeno in edino pravilno z veliko začetnico. Pisati »katoliška akcija« za poimenovanje sedanje naše Katoliške akcije je tatvina in kraja, ker ji s tako pisavo jemljemo pravice, ki gredo po pravopisu vsakemu društvu. Je pa tudi zaničevanje organizacije in preziranje cerkvene oblasti, ki ji daje značaj pravne osebnosti.

Iz praktičnih ozirov rabimo kratici KA in K. A. Rabo kratic dovoli pisatelj le »v redkih« primerih za »označevanje osrednjega vodstva organiziranega sodelovanja kot oznako za določeno ustanovo. Posameznih organizacij ali pa vseh skupaj kot nosilk priporočenega sodelovanja pa tudi ne bi smeli označevati s to kratico« (172). Pišemo

tako zaradi pomanjkanja časa in uporabe prostora pri pisanju. Kratice so mednarodni pojav. Rabimo jih tudi za Katoliško akcijo ne samo pri nas, marveč tudi drugod, na primer v Italiji A. C. I. (Azione Cattolica Italiana). Kratice lahko rabimo za posamezne organizacije in za celotno ustanovo, ker ima vsaka zase in vse skupaj značaj pravne osebnosti.

Prireditelji pisma niso naredili prav, da *actio catholica* označujejo s kratico KA. Pisatelj misli, da bi morali pisati »katoliška akcija«. Zdi se, da jim oponaša novotarijo, ki so jo neupravičeno vpeljali v slovensko pismo. O upravičenosti in neupravičenosti smo že govorili. Kaj naj rečemo o namigovanju, da so vpeljali tako novost v naše spisje. Če bi bilo to res, bi jim morali čestitati. Nič napačnega ne bi naredili. Pogodili bi papeževo misel in jo pravilno predstavili naši javnosti. Tako pa, na žalost, jim ne gre ta zasluga. Take laborike jim pisatelj res neupravičeno poklanja, čeprav jih jim privoščimo; kajti tako pisavo so pred njimi pri nas vpeljali že drugi.

Prireditelji »Naše poti« dobro poznajo tujo in domačo literaturo. Kratico z veliko začetnico rabijo romanski narodi, Nemci in v naši bližini Hrvati, ki imajo nam podoben pravopis. Kolikor je bilo mogoče zasledovati, ima dr. Cukala to čast, da je pri nas prvi uvedel kratico K. A. Ljubljanski škofijski list prinaša njegov govor s sestanka o ureditvi katoliške akcije (23. maja 1929), kjer dosledno rabi KA.

Majhno izpremembo je vpeljal odbor škofijskega sveta. Dne 23. oktobra 1929 je naznanil, da sta bila škofijski svet in odbor KA ustanovljena. Poziva župne urade, naj po župnijah delajo razpoloženje za KA in naj v smislu referata dr. Cukale ustanove župnijske svete in odbore KA. Podpisana sta kot predsednik dr. Grafenauer Ivan in dr. Fabijan Janez kot tajnik.

V kratkem pozivu rabi odbor petkrat kratico KA, kakor jo rabijo prireditelji brazilskega pisma. Ni pomota, ker jo rabijo priznani predstavniki pisane slovenske besede. Rabo kratic je potrdil uradno škofijski list s tem, da jih tudi on rabi. Kratica KA je prišla v rabo sedem let pred izdanjem brazilskega pisma. Čudno je to, da taka očitavanja in popravke dopusti revija Čas, ko sedanji urednik v prejšnjih letnikih Časa sam rabi kratico KA. Še bolj čudno pa je, da pisatelj sam izpreminja svoj pravopis in napada to, kar je včasih sam pisal.

O izrazoslovju razpravlja pisatelj v BV XVII (1937), 171. Meni, da kratica KA pomeni sedanjo Katoliško akcijo. Do 26. septembra 1936. pa bi kratice KA ne smeli rabiti. Preklicuje kratico KA v lastni razpravi o desetletni rasti katoliške akcije v istem letniku (str. 50). Pisatelj je skoraj gotovo pozabil, da je pet let prej in štiri leta pred brazilskim pismom podal: Nekaj misli dušnega pastirja na deželi o naši katoliški akciji (BV XII [1932], 287—305). Podpisal se je z oznako F. A-č, in mislimo, da mu ne delamo krivice, če mislimo, da je to on sam. Razprava ima dve posebnosti, da nikdar ne piše »katoliška akcija« in neprestano piše KA, zelo pogosto! Na eni sami strani rabi kratico 17krat. In to štiri leta pred prireditelji brazilskega pisma. Upravičeno ali neupravičeno, naj sam odloči. Sledi pa iz tega, da prestavljeno brazilsko pismo z rabo te kratice ne more podčrtavati ne ustanovitve lastnih organizacij ne razlike med akcijami raznih

papežev in ne skrivati kakšnih zahrbtnih naklepov. Raba kratice je bila tudi pri nas, v cerkveni in necerkveni literaturi, že splošno v rabi.

Križ je s to pisavo! Zopet moramo zagovarjati prireditelje pisma, zakaj stalno rabijo kratico KA za latinsko *actio catholica* (str. 166). Naša pot ni mogla poudarjati s to pisavo papeške zahteve po lastnih organizacijah. Raba kratice je že bila ustaljena. Prireditelji bi ne smeli predstavljati latinske besede v pismu s KA, ampak bi morali pisati z malo začetnico »katoliška akcija«. Samo dokazati mora pisatelj, namreč, da so prireditelji res netočno predstavljali *actio catholica* s KA.

Opozarja nas pisatelj, da je treba ločiti »katoliško akcijo« od »akcije katoličanov« (169). Je torej razlika med *actio catholica* in *actio catholicorum*. Slednja pomeni vse državljske in socialne akcije katoliških državljanov, ki jih podvzamejo po lastni iniciativi. To akcijo katoličanov AAS dosledno pišejo z malo začetnico še danes (cfr. AAS XXXIV [1942], 242).

Kjer piše uradno papeško glasilo *actio catholica* in meri na Pijevo ustanovo, je mogoče prestaviti latinsko besedo s slovensko »katoliška akcija«, dasi obstoji razlika med slovenskim in latinskim pravopisom, ki rabi manj velikih začetnik kakor naš. Od leta 1922. do maja 1926. pišejo AAS le nekajkrat o Katoliški akciji. Pišejo z malo začetnico. Naenkrat pa nastane preobrat v službenem glasilu. Pismo, ki je bilo dano 2. II. 1926 za Mehiko, ima še *actio catholica*. Naslednje pismo o Katoliški akciji prinese odlok, s katerim se stavlja sv. Frančišek Asiški za zaščitnika celokupne Katoliške akcije. V tem pismu pa namesto *actio catholica* piše službeno glasilo že z veliko začetnico *Actio catholica* (Katoliška akcija). In tako dalje vedno v vseh pismih in primerih. Čez nekaj časa pa uvede službeno glasilo nov pravopis, ki pomeni še stopnjo više, namreč: *Actio Catholica* (Katoliška Akcija), ki se ga vatikansko uradno glasilo drži še danes (glej letnik XXXIV — 1942).

Iz spoštovanja so sledile temu pravopisu druge narodnosti, n. pr.: Italijani, Francozi, Španci (*Acción Católica*), Nemci in drugi. Pri nas pišemo od novih pravil dalje Katoliška akcija (1936); Hrvati pa so že l. 1927. pisali Katoliška Akcija, kakor danes piše vatikansko glasilo.

Vrnimo se k prirediteljem pisma, ki pretiravajo in neupravičeno tolmačijo besedilo, zanašajo zmedo v naše izrazoslovje in navijajo za lastne organizacije, ker preveč papeško predstavljajo *actio catholica*, da stalno rabijo kratico KA. Prav to zadnje bi moral pisatelj dokazati, če uradno vatikansko glasilo piše *actio catholica* ali *Actio catholica* ali *Actio Catholica*. Za papeževanja Pija XI. so uporabljali trojni način pisave za sedanjo Katoliško akcijo. Izvirnik (AAS XXVIII, 1936, 159 ss.) nikakor ne piše *actio catholica*, kakor po pomoti trdi pisatelj (166). Izvirni način pisave ima *Actio Catholica* in ne *actio catholica*. Prireditelji res niso bili dovolj vestni, da so dolgo besedo prestavili s kratico KA. Če bi bili vestni in dovolj papeški, bi morali pisati: Katoliška Akcija; obe besedi z veliko začetnico, da bi se prestava skladala z izvirnikom. Očitek: preveč papeški, je neupravičen in krivičen. Človeka pa boli, da katoličan rabi to liberalno-framason-

sko zasmehljivko. Pojem Katoliške akcije se še vedno razvija in spoštovanje do papeštva in spoštovanje do stvari zahteva, vprašanje pravičnosti in ljubezni je, da pišemo z veliko začetnico.

Že v načinu pisave je izprememba, pa tudi v delu in metodah. Nehvaležno delo je dokazovati dvajsetletno nespremenljivost Katoliške akcije. Neprijetna zadeva je navajati za nespremenjenost in še bolj za njeno osemdesetletno enakost od Pija IX. do Pija XI. »L. Assistente Ecclesiastico«, »ki ima v svoji slavnostni številki, posvečeni Piju XII. ob letošnji obletnici, med drugimi tudi članek: Col Papa e per il Papa, kjer beremo sledeče: Vsi papeži od Pija IX. do Pija XII. so visoko cenili to plemenito vdanost in predanost katoliške akcije v dobro Cerkve in papeža« (169). Citat ne zavzema v reviji niti dveh vrstic, pa mu moramo marsikaj oporekati: stvarnost in resnicoljubnost. Prvič, da omenjena številka, v kateri je članek Col Papa e per il Papa, ne nosi nobene oznake, da bi bila jubilejna, in se ne loči od drugih števil. Drugič, v članku Col Papa e per il Papa ni nobene take ali tej podobne izjave, ki jo on navaja.

Veliko hvale je deležna Brazilska Katoliška akcija, ki je tako »samostojno in izvirno« izvedla papeške nasvete, da jo je Pij XI. dne 12. V. 1937 pohvalil — poldrugo leto za tem, ko je bilo v Rimu dano brazilsko pismo (171 in 172). Za nosilke Katoliške akcije so škofje določili Marijine kongregacije. Kaže, da pisatelj ne razume ne vsebine ne okoliščin pisma!

Brazilsko pismo brazilske Katoliške akcije nič ne hvali. Zares je poučno, ker prinaša organizatorne prvine Katoliške akcije. Za Brazilce je pa malo častno! Uči jih kakor otroke, ker najbrž Katoliške akcije niso začeli in pa so se je napačno lotili.

Papež začenja pismo z besedami: »Čeprav smo že v mnogih dokumentih, ki smo jih izdali o tej stvari, svoje misli tako jasno povedali — od prve naše okrožnice Ubi arcano Dei — vendar ustrezamo Tvoji želji, ki si nam jo izrazil ob zadnjem prihodu v Rim in naslavljam na Te in na Tvoje brate v škofijski službi svojo očetovsko besedo. Tako hočemo še enkrat...« (Naša pot X, 1.)

Naj nihče ne misli, da so uvodne besede laskave. Papež kaže nevoljo. Položaj bo takle. Pri kardinalovem obisku sta govorila o Katoliški akciji. Papež je spoznal, da ne kardinal ne brazilski škofje nimajo pravega pojma o Katoliški akciji. Kardinal je želel pismo o Katoliški akciji ali pa papež vljudnostno obrazloži povod pisma. Po naše bi neki umrli profesor matematike dijakom takole povedal: Čeprav sem vam to že tolikokrat in tako jasno povedal, da bi moralo razumeti tudi znano, mlado četveronožno bitje na paši, naj bo, vam bom še enkrat razložil to stvar.

Delamo krivico! Nočemo je delati. Saj imamo dovolj opornikov za to misel v samem pismu. Papež govori »o navodilih in migljajih«, ki jih hoče dati škofom, da bi »kmalu tudi na tem polju videli tolažilne uspehe« (Naša pot X, 6). Pismo namerava doseči uspehe v vprašanju Katoliške akcije v Braziliji. Do papeževega pisma še ni pokazala uspehov! Zato on daje navodila »iz sedaj že dolge izkušnje, ki nam jih je pri raznih narodih tako rekoč pred oči postavila« (6). Kar se je obneslo pri drugih narodih, to naj Brazilci poizkusijo, pa

bodo uspeli. Kot najzanesljivejše in najpripravnejše sredstvo za doseg tega cilja je vzgoja majhnih jeder. Ne začeti z maso! Ali bi ne mogel zapisati: Začnite z verskimi društvi, izpremenite jih v Katoliško akcijo! Zakaj gre papež na posodo k drugim narodom, če so Brazilci imeli sredstva doma v svojih društvih? Ali ni to uganka?

In še! Papež še dvomi, da bi Brazilci sami doumeli Katoliško akcijo, zato jih sili, naj jo gredo študirat drugam, k drugim narodom. Od kod vsa hvala Brazilski Katoliški akciji, ki jo omenja pisatelj. Komu naj verjamemo! Pisatelju ali papežu, ki naroča, naj gredo drugam študirat. »Naj se duhovniki, predvsem mladi, hitro izučijo tudi s tem, da jih (škofje) pošljejo študirat KA k onim narodom, kjer je KA napravila že srečne preizkušnje in dosegla že obilne sadove« (16). Pravo tolmačenje pisma nakaže sv. oče sam v uradnem glasilu. Takoj za naslovom in pred obravnavo je podan predmet brazilskega pisma z besedami: De Actione Catholica aptius provehenda (AAS XXVIII, 1956, 159). Naj obračamo besede kakor koli, toliko je gotovo, da Katoliška akcija v Braziliji ni bila urejena, ko ji je papež pisal: O uspešnejši izvedbi Katoliške akcije.

Navajamo besede iz pisma ljubljanskega škofa, ki ga je pisal duhovnikom: Koliko sobratov mi je te mesece že vzdihnilo: Ko bi imeli KA povsod po župnijah organizirano in laične apostole po poklicnih okoljih vzgojene! Da, koliko manj škode bi v obstoječih razmerah trpele duše. Res je! Žal, da prihaja spoznanje pozno (str. 6) — Vedno je bilo dovolj izgovorov: ni časa, dušni pastirji smo že itak preobloženi, se ne strinjamo z metodo KA v naši škofiji, saj zadostujejo druge verske družbe, pri nas nadomestuje Marijina družba Katoliško akcijo... Pridi, Sv. Duh, in pokaži nam vse te in slične izgovore v pravi luči, njihove puhlosti in neresnosti... vprav mi sami s svojo nezvestobo smo sokrivi katastrofe, ki nas je zadela« (6).

Članek v Času obžalujemo, ker je klasičen zgled cepitve, razpršenja in razkrojenja katoliških sil, ki prinaša tako škodo katoliškemu gibanju. Koristil ni ne katoliški akciji in ne Katoliški Akciji. Koristi pa sovražniku, ker mu pripravlja veselje in daje pogum. Vsak vzgojitelj, ki molči o brezbožnem komunizmu ali pa o Katoliški akciji, ni sodoben vzgojitelj. Svojih ni vzgojil za velika sodobna vprašanja. Kdor pa ovira delo pri Katoliški akciji, ta pa sovražniku Cerkve še pomaga.

»Nujno potreben je apostolat KA,« piše škof dr. Gregorij Rožman (Škof. list 1940, 18). »Nimamo več mnogo časa. Brzo ga uporabimo, da ne bo prepozno... Delo duhovnikov in neduhovnikov pri tako organizirani Katoliški akciji, kakor je pri nas, je neodložljivo! Je vprašanje ljubezni do Boga, Cerkve in bližnjega.

KAZALO

REVIJE »KATOLIŠKA AKCIJA«
ZA LETO 1942/XX-XXI

III. LETNIK

Razprave:

<i>dr. Odar Al.:</i>	Pij XII. o novem redu	1
<i>Aleš Ušeničnik:</i>	Vzroki odpora proti Kristusu Kralju	12
<i>dr. Grivec Fr.:</i>	Odtujenost krščanstva in krščanstvu	20
<i>dr. Turk Josip:</i>	Papež, Bog in mi. (Govor ob proslavi 25letnega škofovskega jubileja papeža Pija XII.)	39
<i>Aleš Ušeničnik:</i>	Tragika v verskem življenju	53
<i>Aleš Ušeničnik:</i>	Pomen prvega slovenskega katoliškega shoda	87
<i>dr. Turk Josip:</i>	Vpliv protestantizma na slovenski narod	123
<i>dr. Truhlar K.:</i>	Profesor Ernest Tomec in nadnarava	155
<i>Josip Šimenc:</i>	Pet vrabcev za dva novčiča	169

Članki:

<i>L—j.:</i>	O dobrih brezvercih	28
<i>Erich Przybara:</i>	Pobožnost Srca Jezusovega	32
<i>L—j.:</i>	Um in srce	78
	Mladec Vinko Mravlje	84
	Ruska vzornica Katoliške akcije	86
<i>L—j.:</i>	H komu naj gremo	140
	Frančiškanski župniki in KA	142
	Kaj je s katoliško književnostjo (Anketa v francoskem dnevniku „La Croix“ od novembra 1940 do februarja 1941)	143
	Naivneži	153
<i>dr. Kraljič Janez:</i>	Pravilnost naše KA	175

KAZALO

REPUBLIKE SLOVENIJE
VARNOSTNI SLOVENIJE

III. RAZDELEK

